



LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Änkripööds oli kiivaaa!!!”

- Vantaalaisen päiväkodin lasten ja vanhempien osallisuutta vahvistava tapahtuma Suomi 100 -juhlavuoden kunniaksi

Vesa, Tiina

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

”Änkripööds oli kiivaaa!!!”

- Vantaalaisen päiväkodin lasten ja vanhempien osallisuutta vahvistava tapahtuma Suomi 100 -juhlavuoden kunniaksi

Tiina Vesa
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2017

Tiina Vesa

”Änkripööds oli kiivaaa!!!”

- Vantaalaisen päiväkodin lasten ja vanhempien osallisuutta vahvistava tapahtuma Suomi 100 -juhlavuoden kunniaksi

Vuosi

2017

Sivumäärä

65

Opinnäytetyön tavoitteena oli järjestää vantaalaisessa päiväkodissa lapsien ja vanhempien osallisuutta vahvistava toiminnallinen tapahtuma sekä arvioida tapahtuman onnistumista sekä osallisuuden toteutumisesta lapsille ja vanhemmille suunnatussa kyselytutkimuksessa. Tapahtuma oli osa Vantaan kaupungin Sivistystoimen Varhaiskasvatuspalveluiden Suomi 100 -juhlavuoden teemaohjelmaa. Opinnäytetyön yhteistyökumppaneina toimivat Vantaan kaupungin Sivistystoimen Varhaiskasvatuspalvelut, päiväkotiki ja sen henkilökunta. Tapahtuman kohderyhmänä toimivat päiväkodin lapset ja heidän vanhempansa sekä perheenjäsenensä.

Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään osallisuutta varhaiskasvatuksessa, osallisuuden malleja ja tapahtuman järjestämistä. Harry Shierin (2001) Osallisuuden polku -malli toimi pohjana lasten osallisuuden vahvistamiseen päiväkodissa. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus koostui tapahtuman suunnittelusta ja järjestämisestä lasten kanssa. Tapahtuman onnistumista ja osallisuuden toteutumista arvioitiin tapahtumassa teetetyn lasten ja vanhempien palautekyselyn vastausten perusteella sekä henkilökunnan palautteiden kautta. Kyselylomake toteutettiin asteikkokysymyksen ja avointen kysymysten yhdistelyllä. Lapsille annettiin mahdollisuus vastata myös piirtämällä. Palautteiden perusteella tapahtuma oli onnistunut ja siellä viihdyttiin. Lapsien mielestä parasta tapahtumassa oli erilaiset ohjelmat. Vanhemmat ja perheenjäsenet pitivät tapahtumaa yleisesti onnistuneena. Vanhemmilta saatiin myös kehittämissuhteita tuleviin tapahtumiin. Yhteistyökumppaneille tehtiin tapahtumaa esittelevä posteriki.

Tiina Vesa

”Änkripööds oli kiivaaa!!!”

- An Event Reinforcing Participation of Children and Parents and Celebrating “Finland 100” Jubilee Year for a Day Care Center in Vantaa

Year	2017	Pages	65
------	------	-------	----

This Bachelor's thesis is about organizing an event for children and their families at a Day Care Center in Vantaa and reporting how did the event turn out and how was the participation of children and parents fulfilled. Children, parents and their family members were asked to fill in a survey during the event. The survey was for finding out how did the event turn out and did the participation of children and parents come true. The event was part of Early Childhood Education Services in Vantaa's "Finland 100 years" Jubilee year programme. Partners in cooperation were Early Childhood Education Services in Vantaa, the Day Care Center and its employees. The events' target audience were the children and their families.

The theoretical section of this thesis concentrates on participation in Early Childhood Education, models on participation and organizing events. Pathways to participation (2001) model by Harry Shier was the main theory of reinforcing children's participation in Day Care Center. The functional part of this thesis contained organizing the event with children of the Day Care Center. The success of the event and the fulfilment of children's participation were reviewed by answers from the survey. There were open questions and a scale of smiley faces in the survey. The children were also given the opportunity to draw their answers. The feedback from the survey told that event was a success and people enjoyed being there. The children enjoyed the different activities and parents enjoyed overall the atmosphere of the event. The parents also gave many ideas for the next event. A poster about the event was made for the partners in cooperation.

Keywords: Early Childhood Education, Participation, Participation of Children, Event, Finland 100

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet.....	7
2.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	7
2.2	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016	8
2.3	Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2017	9
2.4	Suomi 100 -juhlavuosi	10
3	Osallisuus varhaiskasvatuksessa	10
3.1	Päivähoidosta varhaiskasvatukseen	11
3.2	Kohti osallisuuden kulttuuria.....	12
3.3	Osallisuus varhaiskasvatuksen tutkimuksessa	13
3.4	Shierin osallisuuden polku	15
3.5	Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	18
3.6	Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	20
4	Tapahtuman kuvaus	22
4.1	Tapahtuman suunnittelu ja markkinointi	22
4.2	Tapahtuma prosessina.....	23
4.3	Tapahtuman ohjelman suunnittelu	27
4.4	Luova toiminta tapahtuman keskiössä.....	29
5	Tapahtuman arviointimenetelmät	32
5.1	Tapahtuman havainnointi ja dokumentointi	33
5.2	Kyselytutkimus.....	35
5.3	Kyselytutkimuksen toteuttaminen	35
5.4	Aineiston käsittelytapa.....	37
6	Tutkimuksen tulokset kertovat onnistuneesta tapahtumasta	38
6.1	Lasten vastaukset	39
6.2	Vanhempien ja perheenjäsenten vastaukset	42
6.3	Kehittämisehdotukset	44
6.4	Henkilökunnan arvio tapahtumasta	45
6.5	Posteri.....	46
7	Yhteenveto	47
8	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	49
9	Pohdinta	53
	Lähteet	55
	Kuviot.....	59
	Liitteet.....	60

1 Johdanto

Työskentelen vantaalaisessa päiväkodissa lastentarhanopettajana ja järjestin toiminnallisen lapsien ja vanhempien osallisuutta lisäävän Suomi 100-kevätkarkelot -juhlan päiväkotivuoden loppumisen kunniaksi 31.5.2017. Tapahtuma oli osa Vantaan kaupungin Sivistystoimen Varhaiskasvatuspalveluiden Suomi 100 -juhlavuoden teemaohjelmaa. Opinnäytetyöni yhteistyökumppaneinani ovat toimineet Vantaan kaupungin Sivistystoimen Varhaiskasvatuspalvelut, päiväkotiki ja sen henkilökunta.

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen ja arvioin tässä raportissa lasten ja vanhempien osallisuuden toteutumista tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa. Arvioin myös tapahtuman onnistumista lapsille ja vanhemmille suunnatun kyselytutkimuksen avulla. Tapahtuman arviointiin osallistui myös päiväkodin henkilökunta. Tuotin opinnäytetyöstäni posterin Vantaan kaupungin Sivistystoimen Varhaiskasvatuspalveluiden ja päiväkodin käyttöön.

Idea yhteisen juhlan järjestämisestä syntyi yhdessä päiväkodin johtajan ja henkilöstön kanssa syksyllä 2016. Päiväkodissa on järjestetty koko talon yhteisiä juhlia ennenkin, viimeksi jouluna 2015. Tapahtumasuunnittelu ja projektijohtaminen ovat kiinnostaneet minua aiemmista medianomin opinnoistani asti, ja sain tuoda tämän puolen osaamista esille päiväkodin tapahtumassa ja sen suunnittelussa. Idea Suomi 100-teeman käyttöön syntyi ajankohtaisuudestaan ja yhteydestä Vantaan Sivistystoimen varhaiskasvatuspalveluiden juhlavuoden ohjelmaan. Päiväkodin ryhmissä oli myös toimittu Suomi 100-teeman alla, työntekijät innostuivat teemasta ja se oli lapsille tuttu.

Teoreettisessa viitekehyksessä keskityin esittelemään uutta varhaiskasvatustutkimusta, osallisuuden tutkimista varhaiskasvatuksessa, osallisuuden malleja, tapahtuman järjestämistä sekä surveytutkimuksen tekemistä. Toiminnallisen osuuden kuvauksessa esittelin tapahtuman suunnittelun ja kulun, sekä vanhemmilta ja lapsilta saadun palautteen. Myös henkilökunnan palautteet tapahtumasta on huomioitu.

Lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ovat kiinnostaneet minua yhä enemmän tehtyäni kolmannen työharjoitteluni oppimistehtävän uuden varhaiskasvatussuunnitelman laatimistyöstä Vantaalla. Uuden, 1.8.2017 voimaan astuneen varhaiskasvatussuunnitelman hengessä päädyin opinnäytetyön aiheessani lasten ja vanhempien osallisuuden mahdollistamisen ja toteutumisen tarkasteluun. Lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistaminen sidottiin päiväkodin yhteisen tapahtuman järjestämiseen. Niissä päiväkodin tapahtumissa, joissa olen ollut mukana, on lasten osallisuus jäänyt suunnitteluvaiheessa vähäiseksi ja lapset sekä vanhemmat ovat tapahtumissa osallistujia. Yksi opinnäytetyöni päätavoitteista

oli pohtia, miten lasten ja vanhempien osallisuutta voidaan lisätä päiväkodin toiminnan suunnittelussa.

Tapahtuman onnistumista ja osallisuuden toteutumista arvioitiin lapsille ja vanhemmille suunnatun kyselytutkimuksen perusteella. Myös havainnointi on ollut tärkeä osa arviointia. Mittareina onnistumiselle ja osallisuuden toteutumiselle oli palautteiden kautta saatu tieto. Lasten osallisuuden toteutumisessa myös henkilökunnan palautteilla ja havainnoilla on suuri merkitys, myös henkilökunnan sitoutuminen toimintaan voidaan nähdä yhtenä mittarina.

2 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa toiminnallinen ja osallisuutta vahvistava tapahtuma vantaalaisen päiväkodin lapsille ja heidän perheenjäsenilleen. Lasten osallisuuden vahvistaminen ja lapsen oman mielipiteen kuuleminen päiväkodin toiminnan suunnittelussa ovat tärkeimpiä tavoitteita tapahtuman ohessa. Osallisuuden vahvistaminen tukee aktiiviseksi toimijaksi ja kansalaiseksi kasvua sekä on tärkeä osa uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen perusteita. Työn tavoitteena olikin osoittaa tapahtuman kautta, miten lasten osallisuutta voi käytännössä vahvistaa ja kokeilla miten lapset otetaan päiväkodin tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen mukaan. Omat ammatilliset tavoitteeni olivat osallisuuteen liittyvän teorian omaksuminen ja toteuttaminen käytännössä. Tapahtuman päävastaavana toimiminen tuki myös ammatillista kasvuani. Opinnäytetyön keskeisiä kysymyksiä ovat osallisuuden onnistuminen, miten osallisuutta voi arvioida, osallisuuden vahvistaminen päiväkodissa, ja uuden varhaiskasvatussuunnitelman osallisuuden tavoitteiden toteutuminen yksittäisessä tapahtumassa.

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö yhdistää käytännön toteutuksen ja tutkimuksellisen raportoinnin. Toiminnallisella opinnäytetyöllä tavoitetaan oman alan toimintaan liittyvää ohjeistuksen, oppaan tekemisen tai järjestämisen kuvaamista. Työhön voi liittyä myös tapahtuma, messut, konferenssi tai muu järjestettävä tilaisuus ja siitä tehtävä portfolio, kirja, kansio tai näyttely. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Kohderyhmän rajaus on tärkeä osa toiminnallista opinnäytetyötä ja se määrittelee paljon työn suuntaa. Kohderyhmää voi hyödyntää myös työn tai tapahtuman arvioinnissa esimerkiksi palautetta keräämällä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tulee olla käytännön työn lisäksi myös alan teoria tai teoriakokonaisuus tutkimusosuutta tukemassa (Vilkkä & Airaksinen 2003, 40-42.)

Tapahtuman järjestäminen ja siitä tehtävä kysely sekä posterit ovat toiminnallisen opinnäytetyöni raportin pääelementit. Tapahtuman kohderyhmä oli päiväkodin asiakkaat eli päiväkodin lapset, heidän perheenjäsenensä ja vanhempansa. Tapahtuman suunnittelun ja järjestämisen

kuvailu on ollut tärkeä osa raporttiani. Keräsin palautetta tapahtumasta kohderyhmältä ja arvioin tapahtuman onnistumista sekä osallisuuden toteutumista kyselyn vastausten pohjalta. Olen käyttänyt toiminnallisen osuuden taustana osallisuuteen liittyviä teorioita sekä varhaiskasvatuksen tutkimuksen erityispiirteitä. Myös tapahtumajärjestämiseen liittyvä teoriatieto tuki tapahtuman järjestämisessä.

Toiminnallisen opinnäytetyöni tutkimusosuus keskittyi selvittämään, miten lapset ja vanhemmat viihtyivät tapahtumassa, mikä toiminta nousi suosituimmiksi sekä miten lasten ja vanhempien osallisuus toteutui tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena ja otin suunnittelussa huomioon varsinkin lapselle ominaiset tavat antaa palautetta. Kyselyn lisäksi olen käyttänyt omaa havainnointia apunani toiminnan onnistumisen ja osallisuuden toteutumisen arvioinnissa. Myös päiväkodin henkilökunta on antanut oman arvionsa tapahtuman onnistumisesta sekä kehittämisehdotuksista. Tein tapahtuman pohjalta posterin yhteistyökumppaneiden käyttöön. Posterissa halusin keskittyä onnistumisten ja osallisuuden kuvailuun. Opinnäytetyöni keskeisiä käsitteitä ovat osallisuus, lapsilähtöinen varhaiskasvatus, tapahtumasuunnittelu ja uuden varhaiskasvatussuunnitelman toteuttaminen.

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016

Opetushallitus on määrännyt varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 18.10.2016 ja varhaiskasvatuksen järjestäjien on pitänyt ottaa perusteiden mukaiset suunnitelmat käyttöön 1.8.2017 (Opetushallitus 2016). Uudessa varhaiskasvatuslaissa määritelty varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, jotka määrättiin 18.10.2016, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten omista varhaiskasvatussuunnitelmista. Paikallisten varhaiskasvatuksien pohjalta tehdään jokaiselle toimintayksikölle vuosittain oma toimintasuunnitelma. (Vantaa 2017b.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimisessa on hyödynnetty asiantuntijoiden lisäksi myös avointa verkkokomentointia, jossa kaikki varhaiskasvatuksesta kiinnostuneet ovat saaneet osallistua perusteiden laatimiseen. Kommentteja pyydettiin huhtikuussa 2016 varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjiltä, yksityisiltä palveluntuottajilta ja valituilta sidosryhmiltä. (Opetushallitus, 2017c.) Opetushallitus keräsi kansalaisilta kommentteja marraskuussa 2015. Kommentteja pyydettiin teemoihin varhaiskasvatuksen käytännöt ja kehittäminen, osallisuus varhaiskasvatuksessa ja tulevaisuuden taidot varhaiskasvatuksessa. Kommentteja saatiin 378 ja vastaajina oli muun muassa lapsia ja vanhempia. Osallisuuteen liittyvissä kommentteissa korostuu lapsilähtöinen pedagogiikka, lasten mielipiteiden kysyminen ja kuuleminen, havainnoinnin merkitys osallisuuden toteutuksessa ja myös vanhempien mukaan otto toiminnan suunnitteluun (Opetushallitus, 2017a).

Varhaiskasvatuksen perusteissa kuvataan sitä, miten kaikki toiminta jakaantuu viiteen toisiinsa liittyviin laaja-alaisen oppimisen osa-alueeseen: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, osallistuminen ja vaikuttaminen. Osallisuus on vahvasti läsnä kaikissa osaamisalueissa, mutta osallistumisessa ja vaikuttamisessa se korostuu erityisesti aktiivisen ja vastuullisen osallistumisen ja vaikuttamisen kautta luomalla perustaa demokraattiselle tulevaisuudelle. Siinä korostuvat lasten oikeuksien kuulluksi tuleminen ja osallisuus itseään koskevissa päätöksissä. Varhaiskasvatuksen tehtävä onkin tukea lapsen kuulemista, osallisuutta ja demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa, ja he ovat mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Henkilökunnan tehtävä on mahdollistaa jokaisen lapsen osallistuminen ja osallisuuden toteutuminen. Osallistuminen ja onnistumiset tukevat hyvien vuorovaikutustaitojen kehittymistä, itsetunnon kasvua ja kehittävät yhteisössä tarvittavia taitoja. (Opetushallitus 2016, 23-24.)

2.3 Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2017

Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma on hyväksytty opetuslautakunnan kokouksessa 15.5.2017 ja sen kehittämistyöhön ovat osallistuneet niin päiväkodin henkilöstö, kuin lapset ja huoltajatkin. Vantaalla varhaiskasvatuksen henkilöstö on osallistunut varhaiskasvatussuunnitelman tekoon teemallisissa pedagogisissa keskusteluissa, joita on järjestetty jokaisessa yksikössä. Yksikössä on myös toiminut ”vasu-vastaava”-pari, jossa johtaja ja lastentarhanopettaja ovat johtaneet ja ohjanneet vasutyöskentelyä yksiköissä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä on myös hyödynnetty yhteistyökumppaneita, ja ohjausryhmässä on ollut edustajat opetuslautakunnasta, ruotsinkieliseltä tulosalueelta, perusopetuksesta, kulttuuri-, kirjasto-, ja liikuntapalveluista, sosiaali- ja terveystoimesta, yksityisestä varhaiskasvatuksesta, ammattijärjestöistä ja Vantaan vanhempainyhdistysten alueyhdistyisestä VANVARY:sta. (Vantaa 2017a.)

Lasten ja vanhempien osallisuus ja mahdollisuudet vaikuttaa paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ovat olleet tärkeä osa suunnittelutyötä. Vantaalla lapset ovat päässeet mukaan suunnittelutyöhön muun muassa oman osallisuutta lisäävän tehtävänannon kautta. Välineinä tehtävänannossa olivat sadutus, piirtäminen ja maalaaminen. Sadutuksen avulla lapset saivat kuvailla mieleisistä päiväkotipäivästä. Yhteisen taideteoksen tekemisen ja piirtämisen aiheina olivat lapsen päiväkotipäivä tai unelmien päiväkotipäivä. Vanhemmilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelmatyöhön kahden kyselyn kautta. Syksyllä 2016 vastauksia tuli 1089 vastaajalta ja siinä kysyttiin toiveita uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyen. Keväällä 2017 huoltajat pystyivät kommentoimaan sen hetkistä luonnostekstiä. Luonnostekstiä pääsi kommentoimaan myös varhaiskasvatuksen henkilöstö, yhteistyökumppanit ja muut halukkaat keväällä 2017. (Vantaa 2017a.)

2.4 Suomi 100 -juhlavuosi

Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlaa vietetään ympäri Suomea erilaisin tavoin. Juhlavuoden tarkoituksena on vaalia Suomen vahvuuksia, kuten tasa-arvoa ja demokratiaa. Suomi 100 -juhlavuosi tarjoaa vuoden aikana erilaisia elämyksiä ja tapahtumia Suomessa sekä maailmalla. Teemana on Yhdessä, joka sisältää menneen ymmärtämisen, vuoden kokemisen yhdessä ja Suomen tulevaisuuden suunnan luomisen. Ohjelma on niin laaja ja erilainen kuin suomalaiset yhdessä ovat. Juhlavuoden ohjelman järjestäjäksi voi hakea eri tahot, kuten kunnat, järjestöt ja yritykset. Kaikkia juhlavuoden tapahtumia yhdistää yhtenäinen graafinen ilme ja logot, joita käytetään kaikissa juhlavuoden tapahtumissa. (Suomi Finland 100, 2017.) Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuosi näkyy koko vuoden 2017 ajan Vantaalla, kuten muuallakin Suomessa (Vantaa 2017c).

Suomi 100 -juhlavuotta vietetään Vantaan kaupungin Sivistystoimen varhaiskasvatuspalveluissa teemalla ”100 senttisen silmin”. Ohjelma sisältää erilaisia isompia tapahtumia, joissa on tarjolla esimerkiksi musiikkia, tanssia, liikuntaa, teatteria, tiedettä ja näyttelyitä. Lapset ja työntekijät ovat olleet mukana suunnittelemassa ohjelmaa. Myös päiväkodeissa on mahdollista järjestää omia tapahtumia ja projekteja vanhempien tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Varhaiskasvatuksen tapahtumissa ja projekteissa keskitytään myös Suomi 100 -juhlavuoden teemoihin, jotka ovat yhdessä, tulevaisuus ja historia. (Vantaa 2017e.)

Järjestämässäni päiväkodin juhlassa teemoina korostuvatkin juhlavuoden yhteiset teemat: Yhdessä ja Suomen lähihistoria. Juhla oli suunniteltu yhdessä lasten ja vanhempien kanssa ja osa toiminnasta kuvaa suomalaista kulttuurista historiaa. Juhlan ohjelmassa toistuivat niin ikään musiikki, tanssi, liikunta ja taide.

3 Osallisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on lasten kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen yhdessä huoltajien kanssa. Se edistää lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksella tuetaan huoltajien kasvatustyötä ja mahdollistetaan työelämään tai opiskeluun osallistuminen. Varhaiskasvatuksessa opitaan taitoja, jotka tukevat lapsen osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2017a, 14.) Varhaiskasvatus käsitteenä tarkoittaa alle kouluikäisten lasten kasvatusta. Varhaiskasvatuksessa tuetaan tietoisesti kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen ja opettaja toimii aktiivisena havainnoijana ja arvioijana, joka antaa tilaa lapsen omalle toiminnalle. Arviointi toimii opettamisen ja kasvattamisen välineenä, arvioinnin pohjana on kasvattajan tietoisuus omista kasvatus- ja oppimisnäkömystään. Lasten oman aktiivisuuden nostaminen ja opettajan toimiminen oppimisen ohjaajana, vanhempien kanssa toimijana sekä innostavan oppimisympäristön luojana ovat ammatillisuuden perustana.

(Heikka, Hujala & Turja 2009, 41-42.) Varhaiskasvatuksen velvoitteiden taustalla ovat muun muassa Suomen perustuslaki, varhaiskasvatuslaki ja laki päivähoidosta. Eri lakien lisäksi myös sitoudutut sopimukset, kuten YK:n sopimus lasten oikeuksista 1989 ja yhdenvertaisuuslaki määrittelevät varhaiskasvatuksen velvoitteita ja tavoitteita. (Opetushallitus 2017a, 15.)

3.1 Päivähoidosta varhaiskasvatukseen

1970-luvulla alkoi yleistyä tutkimus päivähoidosta, kun laki päivähoidosta annettiin vuonna 1973. Varhaiskasvatus, eli early childhood education on Suomessa tieteenalana nuori ja tutkimukset varhaiskasvatukseen liittyen yleistyivät vasta 1990-luvun puolivälissä lastentarhanopettajakoulutuksen siirtyessä yliopiston alaisuuteen. Tutkimus alkoi keskittyä yhä enemmän kvalitatiiviseen tutkimukseen ja siirtyi laboratorio-oloista luonnollisiin ympäristöihin, kuten päiväkoteihin. (Ruoppila ym. 1999, 21-25.) Vuonna 2005 julkaistiin valtakunnallinen varhaiskasvatusta ohjaava Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005 -asiakirja, joka ohjasi myös kuntia ja toimintayksiköjä sekä päiväkoteja laatimaan uudet varhaiskasvatussuunnitelmat. Uutena toimintana tuli myös lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen yhdessä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa 2005 korostui moniammatillinen yhteistyö, henkilöstön ammattitaitoisuus, vanhempien ja kasvattajien välinen vahva yhteistyö ja kasvatuskumppanuus. Varhaiskasvatus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta sekä lapsen omaehtoisella leikillä on suuri merkitys. Suunnitelmassa korostuu varsinkin lapsen henkilökohtaisen hyvinvoinnin tukeminen, yksilöllisyyden korostaminen ja muiden kanssa toimeen tuleminen tärkeys. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 7-14.)

Uudistettu varhaiskasvatuslain ensimmäinen osa astui voimaan 1.8.2015. Laki toi paljon muutoksia varhaiskasvatukseen, muun muassa asiantuntijavirasto vaihtui Opetushallitukseksi. Laki velvoittaa, että jokaiselle lapselle on tehtävä oma varhaiskasvatussuunnitelma. (OAJ, 2017.) Varhaiskasvatuslaissa on kymmenen kohdan tavoitelista (2 a §), joista monet tukevat lapsen osallisuutta ja ilmaisun vapautta. Niitä ovat suoraan esimerkiksi varhaiskasvatuksen tavoite 8. *”kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen”* ja 9. *”varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.”* Myös lasten ja vanhempien osallistuminen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin on kirjattuna lakiin (7 b §). Lapsen mielipide on selvitettävä omaan kehitys- ja ikätasonsa huomioiden lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä. Lapsille ja vanhemmille tulee järjestää mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Finlex, 2017.)

Varhaiskasvatukseen vaikuttavat samat trendit, kuin muuhunkin yhteiskuntaan; tällä hetkellä keskiössä on teknologian yleistyminen ja toisaalta erilainen oppiminen. Oppiminen nähdään

yhä enemmän kokoaikaisena ja jatkuvasti läsnä olevana prosessina, eikä se ole sidottuna pelkkiin formaaleihin oppimistilanteisiin. Teknologiapainotteiseen yhteiskuntaan tarvitaan enemmän keinoja tukea vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä, kriittistä ajattelua, monilukutaitoa ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen teoriapohja ja pedagogiikka muuttuvatkin koko ajan suuntaan, jossa lapsiryhmää tuetaan yhteisöllisyyteen, ja erillisten taitojen ja tietojen sijaan kannustetaan lasta sinnikkyteen, motivaatioon ja itsenäiseen ajatteluun. Tutkimusten mukaan suomalainen varhaiskasvatus on vaikuttavuudeltaan hyvää, ja laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua nuoreksi ja aikuiseksi. Myönteisiä vaikutuksia on ollut erityisesti sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien perheiden lapsilla, eli varhaiskasvatus parhaimmillaan tasoittaa lasten taustoista riippuvia vaikutuksia. Vaikuttavuuden laatutekijöitä ovat laadukas toimintakulttuuri, osaava, hyvin koulutettu ja sensitiivinen henkilökunta sekä työyhteisö, jossa jokainen henkilökunnan jäsen pääsee vaikuttamaan omaan työhönsä. (Kronqvist 2017, 10-12.)

3.2 Kohti osallisuuden kulttuuria

Laadukkaan varhaiskasvatuksen perustekijöinä voidaan pitää lasten kuulemistä ja osallisuutta. Osallisuuden ja lapsen kuulemisen puolesta puhuvat kolme eri tarkastelukulmaa, yhteiskunnallinen, opettajan ammatillinen kehittyminen ja pedagoginen. Yhteiskunnallisen tarkastelukulman keskiössä lapsi on aktiivinen toimija tasa-arvoinen yhteiskunnan jäsen. Tarkastelukulman pohjana on YK:n lasten oikeuksien sopimus, jonka Suomi on ratifioinut vuonna 1991. Arvopohjaan kuuluu ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia. Se ohjaa kasvattajaa ottamaan lapsen näkemyksen huomioon ja luomaan kasvatuskulttuuria, jossa kasvattaja antaa mallin demokraattisen yhteiskunnan toiminnasta. Ammatillisen kehittymisen näkökulmassa opettajien ja kasvattajien tulee kehittää ja reflektoida omaan toimintaansa siihen suuntaan, jossa lapsen kuuleminen ja osallisuus toteutuvat. Tärkeintä on pysähtyä ja suhtautua lasten esityksiin vakavasti ja kasvattajien tulee astua hieman taka-alalle antaakseen tilaa uusille suunnitelmille. Pedagogisessa tarkastelukulmassa lapsen kuuleminen ja osallisuuden vahvistaminen ovat osa modernia kehitys- ja oppimiskäsitystä. Puhutaan siis lapsilähtöisestä tai lapsikeskeisestä pedagogiikasta. Yksilöllisesti ja lasten toiveita mukaileva toiminta lisää lapsen onnistumisen kokemuksia ja lisää oppimismotivaatiota. Lasten kuulemisesta saa myös arvokasta tietoa. Lapsi näkee itsensä aktiivisena ja vastuullisena toimijana ja hänellä on mahdollisuus itse suunnitella toimintaa. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 81-84.)

Vuonna 2015 voimaan astuneessa varhaiskasvatuslaissa sekä Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 on merkittäviä muutoksia aiempaan lakiin päivähoitosta. Varhaiskasvatuksen perusteissa osallisuutta kuvataan näin: *”Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja*

nähdyksi tulemisesta. Lasten ja huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin vahvistaa osallisuutta. Jokainen henkilöstön jäsen on tärkeä osa kasvatusyhteisöä.” (Opetushallitus 2016, 30.)

Lasten oikeudet tulla kuulluksi ja olla aktiivinen osa yhteisöään on vahvistunut varhaiskasvatuksessa. Yhteisöllisyys liittyy osallisuuteen ja myös kasvatuskäsityksissä on siirrytty yksilöllisestä ajattelusta yhteisölliseen ajatteluun. Osallisuuden synonyyminä käytetään usein sanaa osallistaminen, jossa on kuitenkin autoritaarinen sävy. Osallisuus on vapaaehtoisuuteen ja tasavertaisuuteen perustuvaa keskustelua yhteisön jäsenten kesken. Lasten ja vanhempien kohdalla osallistava toiminta nähdään vetäjäjohtoisena, toiminnalle alistettuna eikä vapaaehtoisena. Terminä osallisuuden mahdollistaminen tai osallisuuteen kutsuminen ovat osallistamista parempia sekä vapaaehtoiseen ja tasavertaiseen toimintaan viittaavia. Varhaiskasvatuksen tutkimuksissa kasvattajat näkevät osallisuuden usein niin, että lapsi on osallistujana valmiiksi suunnitellussa toiminnassa, eikä hän ole päässyt vaikuttamaan suunnitteluun ja toteutukseen. Yksi lasten osallisuutta lisäävä käytännön toimi on järjestää lasten kokouksia tai kutsua lapsista edustajat kasvattajien kokouksiin. Tärkeintä on löytää yhteisiä ratkaisuja ja keskustella kaikkien yhteisön jäsenten kanssa. Turja esittelee artikkelissaan tutkimusaineistonsa perusteella, että tietyistä käsikirjoitetuista tavoista, kuten metsäretkistä, liikunta- ja leikkituokiosta ja askartelusta pidetään kiinni, eikä lapsi pääse vaikuttamaan niihin. Lapsella on vahvin osallisuus valitessaan omia leikkejä ja vaikuttaessaan omiin henkilökohtaisiin asioihinsa. (Turja 2017, 38-44.)

Osallisuudelle on erilaisia mahdollisuuksia päiväkodin arjessa, ja ne voivat olla spontaaneja tai järjestettyjä. Perusedellytyksien ymmärtäminen luo pohjan osallisuuden vahvistamiselle, omaa toimintaa ja toimintakulttuuria pitää tietoisesti arvioida, jotta prosessi ja osallisuuden tunne vahvistuvat. Osallisuus vaatii luottamusta niin aikuisilta kuin lapsilta, kaikki eivät ole yhtä rohkeita kertomaan omia toiveitaan ja toisaalta osa tarvitsee turvalliset rakenteet ja rutiinit ympärilleen. Myös omista suunnitelmistaan tulee osata luopua, jos toimintaa lähtee yhdessä suunnittelemaan ja toteuttamaan lasten kanssa. (Turja 2017, 47-48.)

3.3 Osallisuus varhaiskasvatuksen tutkimuksessa

Osallisuuden käsite on noussut kuluvan vuosikymmenen ajan tärkeäksi teemaksi varhaiskasvatuksessa ja sen tutkimuksessa. Osallisuuden käsitteen ymmärtämistä vaikeuttaa sen moniulotteisuus ja sitä muovaavat erilaiset alakäsitteet. Pelkästään lapsen osallisuuden toteutumisen määrittelemisen arjessa ei riitä, vaan se vaatii myös kasvattajayhteisön sitoutumista ja kykyä arvioida omaa työskentelyään. Pienten lasten osallisuuden tarkastelu on osa kansainvälistä ja kansallista sosiologisen teoriasuuntauksen käsitettä pystyvistä ja taitavasta lapsesta. (Leinonen 2014, 16-17.)

Lapsen osallisuuteen liittyvää tutkimusta on tehty 2000-luvulla muun muassa Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämisyksikkö VKK-Metrossa. Vuosien 2009-2011 hankekaudella keskityttiin lapsien ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseen ja työntekijöiden ammatilliseen kasvuun osallisuutta vahvistamalla. Kehitystyötä tehtiin luonnollisessa ympäristössä, 21 pääkaupunkiseudun päiväkodissa. Hankkeen myötä syntyi uusia toimintatapoja, joilla vahvistettiin lasten, perheiden ja työntekijöiden osallisuutta. Käytännön toimina olivat esimerkiksi osallistavat vanhempainillat ja tiedotukseen panostaminen. (Mäkitalo ym. 2011, 4-5.)

Osallisuuden määrittelyssä voidaan käyttää erilaisia alakäsitteitä, jotka kuvaavat osallisuuden eri tasoja varhaiskasvatuksessa. Lapsen osallisuus arjessa liittyy niihin arjen rutiineihin ja perustoimintoihin, joissa lapsi on toimijana. Sosiaalisten suhteiden ja ryhmätoiminnan osallisuus keskittyy ryhmässä toimimiseen ja vuorovaikutukseen, jossa kaikki osallistajat ovat keskenään tasa-arvoisia. Osallisuus on jokaisen lapsen henkilökohtainen kokemus osallisuudesta päiväkodissa. Pienten lasten tutkimuksessa osallisuus on uudehko aihe ja sitä ei voi verrata esimerkiksi nuorten osallisuuden tutkimukseen. Pienten lasten tiedot ja taidot ovat kehitystasolla paljon rajallisemmat kuin koululaisilla ja nuorilla etenkin yhteiskunnallisen vaikuttamisen tasolla. Pienten lasten osallisuus onkin lapsen ja aikuisen, ryhmän ja yksilön välistä vuorovaikutusta, ja arjen kohtaamisissa, yhteiseen toimintaan vaikuttamisessa ja valintatilanteissa. (Leinonen 2014, 18.)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksen tutkimuksissa (Venninen & Leinonen 2013; Venninen, Leinonen & Ojala 2010) lasten osallisuuden kokemukset ja tekijät jaoteltiin seitsemään eri kohtaan.

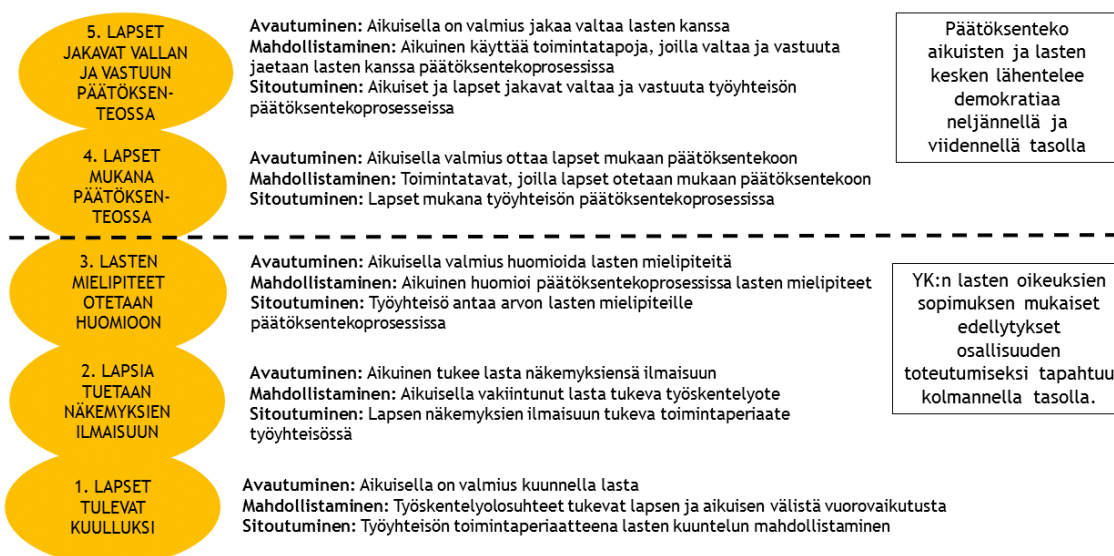
1. Oikeus iloita itsestä: Lapsi kokee olevansa merkityksellinen ja tärkeä omana itsenään. Muut nauttivat hänen seurastaan.
2. Oikeus tarpeiden täyttymiseen: Ensisijaisesti kasvattajien tehtävä on huolehtia lapsen perustarpeiden tyydytys, kasvattajat myös vastaavat lapsen tarpeeseen tulla kuulluksi ja huomatuksi.
3. Oppiminen tuettuna ja aikuisen turvassa: Turvallisuuden tunne takaa lapsen uskalluksen osallistua ja tehdä aloitteita sekä tuoda näkemyksiä esille. Lapsi ei saa kokea jäävänsä yksin oppiessaan harjoitellessaan ja tehdessään virheitä oppiessaan uutta.
4. Lapsen vaikutusmahdollisuudet ja tukeminen niiden käytössä: Lapsen valitsemisen ja vaikuttamisen lisäksi hänelle täytyy selventää mitä merkitystä valintojen tekeminen tuo hänelle tai ryhmälle.
5. Omatoimisuuden harjoittelu: Lapsi saa rauhassa kokeilla taitojaan, rajojaan ja kykyjään. Lasta ei jätetä yksin kantamaan vastuuta, varsinkin kun harjoitellut taidot eivät vielä ole hallussa.

6. Vastuuseen kasvaminen: Kasvattajat tukevat lapsen ja lapsiryhmän opettelua siitä, mitä seurauksia teoilla ja päätöksillä on ja miten yhteisiä päätöksiä tehdään ja miten siitä syntyvä vastuu kannetaan.
7. Ympäristön ja yhteisön yhteinen tulkitseminen ja jakaminen ympäristöissä, joissa lapsi toimii: Yhteinen tulkitseminen ja jakaminen voi tapahtuma muun muassa kodin, lapsiryhmän tai harrastuskavereiden kanssa. (Leinonen 2014, 20.)

3.4 Shierin osallisuuden polku

Leinosen (2014, 21) mukaan suomalaisessa varhaiskasvatuksessa osallisuuden toteutumisen arvioinnissa on käytetty erityisesti Harry Shierin vuonna 2001 kehittämää osallisuuden polkumallia. Mallin esittelyn pohjana on toiminut Shierin artikkeli *Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations* sekä Leinosen suomennos omassa artikkelissaan. Shier ottaa kantaa mallillaan nimenomaan YK:n lasten oikeuksien sopimuksen 12. artiklan ensimmäiseen kohtaan, jossa taataan lapselle oikeus ilmaista vapaasti oma näkemyksensä häntä koskevissa asioissa, ja lapsen näkemykset on otettava huomioon iän ja kehitystason mukaisesti. *Pathways to Participation* -malli koostuu viidestä osallisuuden portaasta, joista jokaista myös määrittelee kolme aikuisten sitoutumista kuvaavaa astetta. Aikuisen asteet ovat *opening* eli avautuminen, *opportunity* eli mahdollistaminen ja *obligation* eli sitoutuminen. Avautumisen asteella tarvitaan kysyä kyseenalaistaa vanhoja toimintarakenteita ja kykyä ottaa uusia ajatuksia vastaan. Ajattelun muutoksen jälkeen mahdollistamisen asteella on ryhdytty toimiin osallisuuden lisäämiseksi toimintakulttuuriin. Viimeisimpänä sitoutumisen asteella koko kasvattajayhteisö sitoutuu uuteen malliin, jossa lapsen osallisuuden tasoa on velvoittava pedagoginen arvo kasvattajien toiminnalle. (Shier, 2011, 110.)

Harry Shierin (2001) osallisuuden polku-malli



Kuvio 1 Harry Shierin (2001) osallisuuden polku -mallin mukaan tehty havainnollistaminen

Osallisuuden polku lähtee liikkeelle ensimmäisestä askeleesta, joka on lapsen kuunteleminen. Kuunteleminen on osa vuorovaikutuksen syntymistä sekä tulkinnan ja merkityksen rakentamista, sanattomien viestien tulkitsemista sekä kuulluksi ja ymmärretyksi tulemista. Aikuisen rooli polun ensimmäisellä askeleella tapahtuu asenteiden ja velvollisuuksien muuttamisen kautta (avautuminen) ja yhtä lailla toimintaympäristön rakenteiden kautta (mahdollistaminen). Aikuisten sitouduttua lasten kuuntelemiseen ja lasten saadessa aikuiselta asioilleen huomiota tiimissä tai työyhteisössä rutiinimaisesti (sitoutuminen), voidaan polkua kulkea eteenpäin. (Leinonen 2014, 21-22.)

Toinen askel on lapsen tukemista omien mielipiteiden ilmaisuun. Aikuisen tulee kiinnittää erityisesti huomiota tilanteisiin, joissa lapsi ei halua ilmaista omia mielipiteitään ja miten omalla tavalla voi tukea mielipiteiden ilmaisuun (avautuminen). Mielipiteiden ilmaisuun vaikuttaa myös se, että lapsilla voi olla tunne, että heidän mielipiteillään ei ole väliä tai heitä ei kuunnella. Lasten kuuntelemisen ja mielipiteiden ilmaisun välillä on eroja, ja aikuisten tulee yhtä lailla huolehtia, että lapsiryhmässä on aikaa kohdata ja kuunnella lasten asioita ja mielipiteitä (mahdollistaminen). Sitoutuminen tapahtuu, kun työyhteisön toimintamallina on lapsen mielipiteiden ilmaisun tukeminen, kuuntelu ja huomiointi. Lapsella on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 12. artiklan mukaisesti oikeus ilmaista oma mielipiteensä omaan kehitystasoonsa sopivilla menetelmillä ja aikuisten tehtävänä on tukea mielipiteenilmaisuun ja kuunnittaa lapsen näkemystä. (Leinonen 2014, 21-22.)

Kolmannella askeleella aikuinen ottaa huomioon toiminnassaan lasten omat mielipiteet ja aloitteet. Kuitenkaan aikuisen tehtävänä ei ole toimia lapsen käskyn alaisena tai muuttaa toimintaansa heti lapsen vaatiessaan. Lapsen oman tahdon läpi saaminen on aikuisten kanssa käytyä valtataistelua ja kaiken tahtonsa läpi saava lapsi tuntee turvattomuutta. Lapselle pitää antaa positiivisia kokemuksia valintojen tekemisestä ja mielipiteiden ilmaisusta, vaikka aikuinen ei muuttaisikaan toiminnassaan mitään. Aikuisten tuleekin olla herkkiä huomioimaan lasten sanallisia ja sanattomia viestejä heidän toiveistaan. Aikuisten tehtävä on myös perustella syyt, miksi jotain lasten toivomaa asiaa ei tehdä. Aikuisen asenteella on paljon merkitystä, kun huomioidaan lasten toiveita ja mielipiteitä (avautuminen). Päiväkodissa tai tiimissä on tehtävä toimintakulttuurin tarkastelua ja arviointia siitä, miten mahdollistetaan lasten mielipiteiden ja toiveiden ilmaisu (mahdollistaminen). Lasten mielipiteiden ja näkemysten huomiointin muodostuessa toimintatavaksi arjessa ja toiminnan suunnittelussa koko työyhteisössä vie sitoutumisen tasolla (sitoutuminen). (Leinonen 2014, 22.)

Lasten osallisuus YK:n lasten oikeuksien sopimuksen edellyttämällä tavalla toteutuu Shierin mallin mukaan jo näiden edellä kuvattujen kolmen askeleen toteutuessa. Malliin kuuluu kuitenkin kaksi lisäaskelmaa, jotka syventyvät käsittelemään osallisuutta aktiivisena toimijuuksena päätöksentekoprosesseissa. Neljännen ja viidennen askelman kohdat lähentelevät demokraattista toimintaa, jossa osallisuus on tärkeä osa ryhmän kokemasta ja jaetuista merkityksistä. Neljännellä tasolla lapsi otetaan mukaan päätöksentekoprosessiin, mutta aikuinen luovuttaa valtaansa lapselle ollen edelleen vastuussa toiminnasta. Tällä tasolla lapset ja aikuisten pysähtyvät pohtimaan ja päättämään yhteisistä asioista. Demokraattinen asioista päättäminen, tekeminen tai asioiden hylkääminen kuuluvat tähän tasoon. Tavoitteena on myös sitouttaa lapsia omiin tehtyihin päätöksiin ja pitämään niistä tiukemmin kiinni. Vallan jakaminen lapsien kanssa ei tarkoita kuitenkaan vallan luovuttamista lapsille. Käytännössä tason toiminta onnistuu, kun aikuiset ottavat lapset mukaan päätöksentekoprosessiin (avautuminen). Päätöksentekoon liittyviä toimintatapoja muutetaan niin, että ne soveltuvat lasten osallistamiseen (mahdollistaminen). Työyhteisössä on käytössä toimintatavat, jotka lisäävät lasten osallisuutta päätöksentekoprosesseissa (sitoutuminen). (Leinonen 2014, 23-24.)

Viides askel eroaa edeltäjästään hyvin vähäisesti. Viimeisellä askeleella aikuinen luovuttaakin osan vallastaan ja vastuustaan lapsille. Pahimmillaan vallan ja vastuun luovutus lapselle voi näyttäytyä negatiivisessa valossa. Päätösten tekemisessä tulee painottaakin positiivisten kokemusten syntymistä. Tason toiminta onnistuu, kun aikuiset ovat valmiita luovuttamaan osan vallastaan lapsille (avautuminen). Toimintatavoissa otetaan huomioon vallan jakautuminen lasten ja aikuisten kesken (mahdollistaminen). Työyhteisössä lapset ja aikuiset jakavat vallan ja vastuun päätöksentekoprosesseissa (sitoutuminen). Käytännön tavoista vallan jakamisen, päätöksenteon ja vastuun suhteen on hyvä keskustella aikuiset ja lapset yhdessä. Shierin osal-

lisuuden polku -malli on suunniteltu varsinkin koululaisten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi, joten sen mallintaminen varhaiskasvatuksessa vaatii luovuutta. (Leinonen 2014, 24-25.)

3.5 Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa

Shierin mallin kaikkia osallisuuden tasoja löytyy varhaiskasvatuksesta ja Leinonen (2010; 2014 25) on omassa tutkimuksessaan havainnut, että tilastollisen mallinnuksen mukaan alimmat ja ylimmät tasot yhdistyvät suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Sen mukaan tasot 1 (lapsen kuuntelu) ja 2 (lapsen mielipiteen kysyminen) sekä 4 (lapset mukana päätöksenteossa) ja 5 (vallan ja vastuun jako lasten kanssa) nähdään toimivan yhdessä pareina, taso 3 (lasten mielipiteet ja toiveet otetaan huomioon) on hyvä sellaisenaan. Leinosen mukaan tasojen yhdistyminen on luonnollista, kun ottaa huomioon lasten iän ja toiminnan. Kasvattajan työ on olla vuorovaikutuksessa lapsen kanssa, havainnoida ja arvioida, vaikka lapsi ei osaisikaan ilmaista itseään kielellisesti. Yhtä lailla lasten kanssa vallan ja vastuun jako päätöksenteossa jakautuu, aikuisen pitäessä lopullisen päätäntävallan. Aikuinen ei kuitenkaan saa käyttää valta-asemaansa väärin.

Ajatus aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamisesta lähtee jo varhaiskasvatuksesta, ja lapsen kasvaessa ympäristössä, jossa hänen mielipidettään kysytään ja arvostetaan, hän kasvaa omat oikeutensa tuntien ja muita lapsia ja aikuisia arvostaen. Osallistavalla demokratialla varhaiskasvatuksessa ei ole tarkoitus muuttaa toimintaa mielivaltaisesti vaan lisätä vaikutusmahdollisuuksia jo olemassa olevan pedagogisten kohtaamisten lisäksi. Demokraattinen kasvatus lähtee kasvattajien arvoista, kasvatusnäkemyksistä, asenteesta ja uskalluksesta arvioida omaa toimintaa. Päiväkotiarjessa demokratian sivuuttamista perustellaan usein turvallisuudella. Tärkeintä onkin, että kasvattaja pysähtyy kuulemaan ja kysymään lapselta ja antaa aroillekin lapsille vaihtoehdon ilmaista mielipiteensä. Käytännön esimerkkinä lasten mielipiteiden kuuntelulle ja päätöksentekoprosessiin mukaan ottamiselle ovat lasten kokoukset tai neuvostot. Kokouksissa lapset pääsevät vaikuttamaan ryhmän omiin sääntöihin, tuleviin projekteihin, retkiin, tai leikkeihin. Tärkeää on kuitenkin miettiä, mikä kokousten tavoite on ja miten asiat tuodaan sinne käsittelyyn. Myös äänestyskäytännöissä on hyvä ottaa huomioon lasten ikä ja mahdollisuus antaa äänensä. (Leinonen 2014, 29-33.)

Lasten osallisuuden lisääminen toiminnan arvioinnissa ja suunnittelussa vaatii kasvattajalta pedagogisia taitoja, asennoitumista ja erilaisia lasten kuulemisen menetelmiä. Menetelmien käyttöön oppii parhaiten käytännön työssä. Lasten osallisuuden lisäämiseen käytettyjä menetelmiä ovat muun muassa keskustelut, lasten kuuleminen haastatteleamalla, tallenteiden läpikäynti lapsen kanssa tai muiden lasten tulkintaan perustuva tietämys. Lapsen kuulemisen tarkoitus on saavuttaa hänen ajatuksensa suoraan ja useasti. Vapaasti kulkeva keskustelu antaa niin kasvattajien kuin lastenkin välisessä keskustelussa suoraa tietoa lapsen omista asioista ja

toiveista. Aikuisella tulee olla aikaa kuunnella ja keskustella lapsen kanssa mahdollisimman usein epäformaalisti. Myös saduttaminen nähdään yhtenä vapaamuotoisena keskustelukeinona. Sadutuksen tarkoituksena on antaa lapsen kertoa haluamansa tarinan, narratiivin, jonka aikuinen kirjaa sellaisena, kun se kerrotaan. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 88.)

Lasten kuuleminen haastattelemalla on muodollisempi tapa avustaa lasta kertomaan omasta näkökulmastaan ja pohtimaan omaa ajatteluaan. Haastattelussa onkin tärkeä miettiä, mihin tietoa kerätään, miten sitä käytetään ja miten se kerätään. Haastattelusta tulee helposti aikuisjohtoinen keskustelu, mutta toisaalta jos strukturoitu malli tarvitaan, on hyvä mahdollistaa se, että jokainen lapsi kuullaan vuorollaan ja kaikkien lasten kanssa käydään samat asiat läpi. Luontevassa tilanteessa lapsi on vapautuneempi ja haastattelu voidaan toteuttaa lapsen ja aikuisen kanssa kahdestaan tai pienryhmässä. Sekä yksilöhaastattelua, että ryhmähaastatteluja on hyvä käyttää rinnakkain. Yksilöhaastattelussa lapsi saa yksilöllistä huomiota, toisaalta ryhmässä ideat ja asiat saattavat lähteä elämään, kun lapset puhuvat vuorotellen. Haastattelussa aikuisen tulee kysyä kysymykset niin, että lapsi ne ymmärtävät. Kuten muutenkin haastattelussa, pitää haastateltavalle kertoa, mihin tietoa käytetään, haastatteluun pitää olla lupa sekä lapselta itseltään, että vanhemmilta ja lapsella pitää olla tietoisuus siitä, että haastattelun voi keskeyttää niin halutessaan. Haastattelutilanteen tallentaminen on vaihtoehto, mutta tilanne voi olla luontevampi, jos haastattelija tekee muistiinpanoja keskustelun edetessä. Lapsi voi myös tuntea olonsa luontevaksi, jos saa samaan aikaan tehdä jotain, muovailta tai piirtää esimerkiksi, myös roolihahmo tai lelu voi auttaa vastausten annossa. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 88-90.)

Toimintaa voidaan arvioida lasten kanssa katsomalla esimerkiksi yhdessä leikistä kuvattua tallennetta. Aikuinen voi myös tallentaa leikin kulkua kirjaamalla ja kertomalla lapsille, mitä on kirjoittanut. Lasten kanssa voidaan käydä läpi leikin kulkua tallenteelta ja lapset voivat itse kertoa, mitä leikkivät ja tekevät. Muiden lasten tulkintaan perustuvaa tietoa saatetaan myös tarvita avuksi, jos lapsella ei ole itsellään kykyä ilmaista itseään haluamallaan tavalla. Tavalisimmillaan kasvattajan tehtävänä on havainnoida näissä tilanteissa, mutta apuna voi myös toimia muut lapset. Lapset voivat toimia kokemuksen tulkkeina, ajatuksena se, että toinen lapsi pystyy havaitsemaan ja havainnoimaan paremmin toisia lapsia, kuin aikuinen pystyy. Käytännössä tämän voi toteuttaa esimerkiksi pienten lasten ja esikouluikäisten välisenä kummilapsi-toimintana. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 90.)

Opinnäytetyössäni lasten osallisuuden toteuttamiseen on käytetty keinoina sekä epäformaalia että formaalimpaa haastattelua. Varsinkin tapahtuman suunnittelussa päiväkodin henkilökunta on käyttänyt ryhmähaastattelun keinoja selvittääkseen lasten toiveita juhlan ohjelmaa rakentaessa. Toisaalta kyselytutkimus lapsille ja vanhemmille toimii lähes formaalin haastat-

telun keinoin, jossa vanhempi toimiessaan avustajana mahdollistaa lapsen kuulemisen ja oikeuden omaan mielipiteeseen. Tutkimuskyselyyn vastataan yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa, joten vanhempi pystyy avustamaan lasta vastaamisessa. Kyselylomaketta tehdessäni huomioin lasten ymmärryksen tason ja annoin heille vaihtoehdon toteuttaa itseään heille sopivalla tavalla, esimerkiksi piirtäen. Kyselylomakkeessa on myös kerrottu, kenen tutkimus on kyseessä ja mihin vastauksia käytetään. Tein kyselylomakkeen kaksikielisenä versiona, sillä päiväkodissa on paljon eri kulttuuri- ja kielitaustaisia lapsia ja perheitä. Olin itse paikalla ja kamassa kyselyitä ja pystyin esittelemään tutkimukseni jokaiselle ja annoin lisätietoa tarvittaessa. Hain tutkimusluvan opinnäytetyön tekemiseen Vantaan kaupungin Sivistystoimen varhaiskasvatuspalveluilta, ja se on myönnetty 26.5.2017.

3.6 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa on nähty pitkälti kasvatuskumppanuuden kautta. Kasvatuskumppanuussuhteessa vanhemmalla on lapsestaan näkemystä ja tietämystä, mitä jakaa varhaiskasvatuksen kanssa ja tuo näin mahdollisuuden osallistua lapsen varhaiskasvatukseen. Vanhempien osallisuus perustuu kasvatusoikeuteensa lapsesta, ja vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa lisää sen laatua. Vanhempien osallisuutta on tarkasteltu tarkemmin muun muassa Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen tutkimuksessa ”Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa.” Tutkimuskyselyssä selvitettiin sekä henkilökunnan, että lasten vanhempien osallisuuden toteutumista päiväkotiarjessa. Myös henkilökunnalta pyydettiin kyselyssä arvioimaan vanhempien osallisuuden toteutumista. Henkilökunnan kyselytutkimus toteutettiin kaikissa pääkaupunkiseudun kunnallisissa päiväkodeissa ja ryhmäperhepäiväkodeissa Tutkimukseen osallistui myös vanhempia 14 eri päiväkodista, ja vastauksia kerättiin sähköisellä lomakkeella, haastattelemalla kasvokkain tai puhelimitse. (Venninen ym. 2011, 7-10.)

Henkilökunnan arvioidessa vanhempien aloitteellisuutta varhaiskasvatuksessa, suurin osa aloitteista tehtiin tuonti- tai hakutilanteissa sekä varhaiskasvatuskeskusteluissa. Myös vanhempainillassa nähtiin tekevän jonkun verran aloitteita, mutta sähköpostitse ja puhelimitse ei niinkään. Useimmin aloitteet liittyivät perushoittoon, pedagogiseen toimintaan, oppimisympäristöön, ryhmien muodostumiseen, henkilökuntaan, aukioloaikoihin tai informaatioon omasta lapsesta. Suurin osa aloitteista koski henkilökunnan mukaan perushoittoa ja lapseen liittyvään informaatioon. Vanhemmista 90 % koki tekevänsä aloitteita ensisijaisesti tuonti- ja hakutilanteissa ja keskustelussa korostui perushoittoon ja lapsesta saatavaan informaatioon liittyvät asiat. (Venninen ym. 2011, 11-12.)

Vanhempien osallisuuden haasteita nimettiin henkilökunnan ja vanhempien toimesta ja ne kohdistuivat pitkälti vanhempien ajankäyttöön ja asenteisiin. Myös se, että vanhemmilla ei ollut tietoa päiväkotipäivän rakenteesta tai päiväkodin toiminnasta ja uskalluksen puute

tuoda omia ehdotuksia, olivat haasteena osallisuuden toteutumiselle. Syyksi vanhempien vähäisten aloitteiden määrään arveltiin vanhempien välinpitämättömyys tai se että vanhemmat toiveita antaessaan pelkäävät antavansa kritiikkiä. Vanhemmilta oli myös saattanut tulla epärealistisia toiveita, joita ei isossa ryhmässä pysty toteuttamaan raha- tai resurssipulan takia. Vanhempaintoimikunnan olemassaolo nähtiin vanhempien osallisuutta lisäävänä tekijänä. Henkilökunta arvioi myös, että usealta puuttuu kyky tai halu ottaa vanhempien aloitteita toiminnan suhteen vastaan. Toisaalta ajan ja tiedonkulun puute vaivasi sekä henkilökuntaa, että vanhempia ja olivat selkeä haaste osallisuuden toteutumiselle. (Venninen ym. 2011, 37-41.)

Olen omassa työssäni kohdannut hyvin samankaltaisia ongelmia ja esteitä vanhempien osallisuuden lisäämisessä. Tuonti- ja hakutilanteet ovat joskus hätäisiä, eikä vanhempien kanssa kerkeä keskustella. Tapahtumaa suunniteltaessa vanhemmille lähetettiin kaksi sähköpostia, molemmissa kysyttiin ideoita ohjelmaan ja muistutettiin juhlan ajankohdasta. Jokaisessa ryhmässä oli myös mainosjulisteita esillä kaksi viikkoa ennen tapahtumaa ja tapahtumasta muistutettiin tuonti- ja hakutilanteissa. Siltikään osa vanhemmista eivät jääneet lapsiensa kanssa juhlaan päiväkotipäivän jälkeen. Osalle oli myös jäänyt epäselväksi juhlan tarkoitus. Vanhemmilta tuli kuitenkin paljon palautteita ja aloitteita samankaltaisiin tapahtumiin ja käyn vastauksia läpi omassa kappaleessaan. Arvioin myös vanhempien osallisuuden haasteita ja esteitä juhlan suunnittelussa ja tiedotuksessa.

Hyvä esimerkki vanhempien osallisuuden lisäämisestä varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa on varhaiskasvatuslain, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 ja uusien 1.8.2017 voimaan astuneiden paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien kehittämistyössä. Uuden varhaiskasvatuslain hengessä vanhempien osallisuus otettiin huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden suunnittelutyössä. Opetushallituksella oli verkkosivuillaan avoinna kysely 2.11.-23.11.2015, mihin sai vastata sekä päiväkodin henkilöstö, lapset, huoltajat, että varhaiskasvatuksesta kiinnostuneet henkilöt. Kommentteja kerättiin aiheista kuten varhaiskasvatuksen hyvät käytänteet ja kehittämiskohteet, osallisuus, sekä taidot ja valmiudet, joita lasten olisi hyvä harjoitella jo varhaiskasvatuksessa. Kommentteja kerättiin yhteensä 378, ja kaikki vastaukset on kerätty Opetushallituksen sivuille. (Opetushallitus 2017a.)

Kommenteissa osallisuuden onnistumisesta varhaiskasvatuksessa, liittyivät vastaukset pienryhmätoimintaan, joka mahdollistaa lapsen tarkemman havainnoinnin sekä toiminnan dokumentointiin ja näkyväksi tekemiseen, kuten sadutukseen ja kasvunkansioihin. Lapset tulee nähdä aktiivisina toimijoina ja yhteenkuuluvuuden tunne syntyy osallisuudesta. Vanhempien näkökulmasta osallisuus voi toteutua perheiden mukaan ottamisella, esimerkiksi toiminnallisten vanhempainiltojen, kuukausikirjeiden, Facebook-ryhmän tai päiväkodin blogin kautta. Myös yhteiset tapahtumat ja talkoot nähtiin osallisuutta lisäävinä käytännön toimina. Vanhempien osallisuutta vahvistaa myös avoin vuorovaikutus ja keskustelu esimerkiksi kasvatuksellisista

periaatteista, vanhempien kuuleminen, mielipiteiden huomiointi sekä vanhemmille annettu tieto vaikuttamisen mahdollisuuksista. (Opetushallitus 2017b.) Vanhemmat pääsivät vaikuttamaan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman tekoon Vantaalla kahden kyselyn kautta. Vanhemmille järjestettiin myös alueellisia vanhempainiltoja. (Vantaa 2017a.)

Vanhemmilta, lapsilta, henkilökunnalta ja muilta varhaiskasvatuksesta kiinnostuneilta henkilöiltä kerätty palaute tukee myös työni tavoitetta lisätä vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Toiminnallisen tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen ovat päässeet osalliseksi niin päiväkodin lapset kuin vanhemmatkin. Positiiviset kokemukset osallisuuden vahvistamisesta vaikuttavat varmasti myös päiväkodin henkilökunnan toimintatapoihin.

4 Tapahtuman kuvaus

Tapahtuman suunnittelu aloitettiin päiväkodissa huhtikuun alussa. Kiersin kaikkien ryhmien tiimipalaverissa kertomassa tapahtumasta ja sen suunnittelusta. Tiimeissä käytyjen keskustelun perusteella kokosin muistiinpanoja ja kokosin ryhmien suunnitelmia. Jokaisessa ryhmässä on suunniteltu ohjelmaa yhdessä lasten kanssa ja ryhmien suunnitelmat kerättiin yhteen kahdessa yhteisessä suunnittelupalaverissa 25.4.2017 ja 12.5.2017. Tapahtuma järjestetään 31.5.2017 klo 14-17 päiväkodin päärakennuksessa ja pihalla. Tapahtuman rakentaminen tapahtui 29.5.-31.5.2017 ja purku tapahtumapäivän päätteeksi. Tapahtuman arviointia käytiin läpi koko päiväkodin henkilökunnan kanssa työyksikön kehittämispäivässä 5.6.2017.

4.1 Tapahtuman suunnittelu ja markkinointi

Vaikka kyseessä on päiväkodin sisäinen tapahtuma, voidaan sen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödyntää tapahtumamarkkinoinnin ja tapahtumasuunnittelun lainalaisuuksia. Tapahtumamarkkinoinnista puhutaan tiettyjen kriteerien täytyessä; Tapahtuma on suunniteltu etukäteen, kohderyhmä on määritelty, ja siinä toteutuvat elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja vuorovaikutus. Tapahtumamarkkinoinnilla on omat tavoitteet ja vahvuudet. Tapahtumamarkkinoinnille tulee asettaa tavoite, joka voi olla näkyvyyden hankkiminen, nykyisen asiakassuhteen lujittaminen tai välittää visioita ja arvoja. Vahvuuksia tapahtumamarkkinoinnissa ovat vuorovaikutteisuus osallistujan ja järjestäjän välillä, tavoitteen asettaminen ja palautteen kerääminen tavoitteen saavuttamiseksi, osallistujajoukon rajaaminen, elämyksellisen kokemuksen ja muistijäljen tuottaminen. (Vallo & Häyrinen 2012, 19-24.) Markkinointisuunnitelmassa tulee huomioida sisäinen markkinointi, lehdistötiedottaminen, mediamarkkinointi ja suoramarkkinointi (Vallo & Häyrinen 2012, 55).

Päiväkodin tapahtumassa toteutuu moni tapahtumamarkkinoinnin osa-alue. Tapahtuma on suunniteltu etukäteen yhdessä päiväkodin lasten ja henkilökunnan kanssa, sen kohderyhmäksi

muotoutuivat päiväkodin lapset ja heidän perheensä, erityisesti huoltajat. Tapahtuma oli ainituolaatuinen, vuorovaikutteinen ja kokemuksellinen kerättyjen palautteiden, oman kokemuksen ja työntekijöiden kertoman mukaan. Tavoitteena oli soveltaen nykyisen asiakassuhteen lujittaminen, näkyvyyden hankkiminen, esimerkiksi lasten vuoden aikana tehtyjen käsitöiden esittely ja yhtä lailla toiminnan esittely perheille. Tapahtuma myös välitti arvoja/tukeutui arvoihin; sillä juhlistettiin 100-vuotista Suomea ja Suomen historiaa ja kulttuuria ja yhtä lailla lasten ja vanhempien kanssa tehtävää vuorovaikutustyötä sekä osallisuutta. Se toi perheet ja päiväkodin lähemmäs toisiaan ja lähensi yhteistyötä. Myös tapahtumamarkkinoinnin vahvuudet toteutuivat tapahtumassa, osallistujajoukko oli rajattu, osallistujien ja järjestäjien välille syntyi vuorovaikutusta, ja tapahtuma oli elämyksellinen kokemus niin osallistujille, kuin järjestäjille. Tapahtuman markkinointi suunniteltiin kohderyhmää ajatellen. Päiväkodin tapahtuman markkinointi tapahtui sisäisesti päiväkodin työntekijöiden keskuudessa, päiväkodissa ja suoramarkkinoinnilla perheille. Tapahtumaa markkinoitiin julisteilla, sähköpostitiedotteilla ja vanhempien kanssa keskustellen. Henkilökunnan kanssa tiedotus tapahtui järjestämiskokouksissa ja yhteisissä muistioissa.

Tapahtumalajeja on myös erilaisia, niitä ovat muun muassa itse rakennettu tapahtuma ja valmiin kattotapahtuman hyödyntäminen. Itse rakennettu tapahtuma vaatii sitoutuneisuutta ja isoa työpanosta järjestävältä taholta. Tärkeää on löytää osaava projektipäällikkö, joka vastaa kokonaisuudesta. Suunnitteluun ja toteuttamiseen kuluu myös paljon työaikaa ja se voi olla muusta työstä pois. Itse rakennetun tapahtuman edut ovat siinä, että järjestäjä saa itse käyttää valtaa, miten tapahtuma rakentuu ja tapahtumasta ei synny erillisiä suunnittelukustannuksia. Haasteina ovat suuri työmäärä ja osaamisen puute. (Vallo & Häyrinen 2012, 61-62.) Päiväkodin tapahtuma oli pääasiassa itse rakennettu tapahtuma ja se osittain hyödynsi myös valmista kattotapahtumaa, eli Suomen 100-vuotisjuhlavuoden ohjelmistoa Vantaan kaupungin Sivistystoimen varhaiskasvatuspalveluissa. Minä toimin päiväkodissa tapahtuman vastaavana eli projektipäällikkönä ja keskityimme tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa asioihin, joihin löytyi osaaminen jo olemassa olevalta henkilökunnalta. Tapahtumasta tuli lasten ja henkilökunnan näköinen ja se oli mielestäni tärkeintä. Arvioin onnistumisia vastuuhenkilönä olosta ja tapahtuman suunnittelusta omassa arviointikappaleessaan.

4.2 Tapahtuma prosessina

Tapahtumaprosessiin kuuluvat suunnittelu-, toteutus-, ja jälkimarkkinointivaihe. Onnistunut tapahtumaprosessi vaatii aikaa ja suurin paino on suunnitteluvaiheella. Kaksi kuukautta on minimiaika isomman tapahtuman suunnittelun alkamisesta jälkimarkkinointivaiheeseen. Kahdeksanviikkoinen tapahtumaprosessi jakautuu suunnitteluvaiheeseen, joka kestää kuusi viikkoa ja vie 75 prosenttia koko prosessista. Suunnitteluvaihe sisältää käynnistämisen, resurssien kartoittamisen, idean kehittämisen, vaihtoehtojen pohdinnan, päätökset ja niiden varmistamisen sekä käytännön työn organisoinnin. Tapahtuman toteutusvaihe on 0,8 viikon pituinen ja

on 10 prosenttia prosessista. Siihen kuuluvat rakennusvaihe, itse tapahtuma ja purkaminen. Jälkimarkkinoinnin osuus on 1,2 viikkoa ja osuus on 15 prosenttia prosessista, siinä huomioidaan kiitokset, mahdollisten materiaalien toimitus, palautteen kerääminen ja läpikäynti, yhteydenottopyyntöihin vastaaminen, lupauten lunastaminen ja yhteenveto tapahtumasta. Usein lyhyemmässä ajassa suunnitelluissa tapahtumissa joudutaan tinkimään laadusta tai ohjelmasta. (Vallo & Häyrinen 2012, 157.)

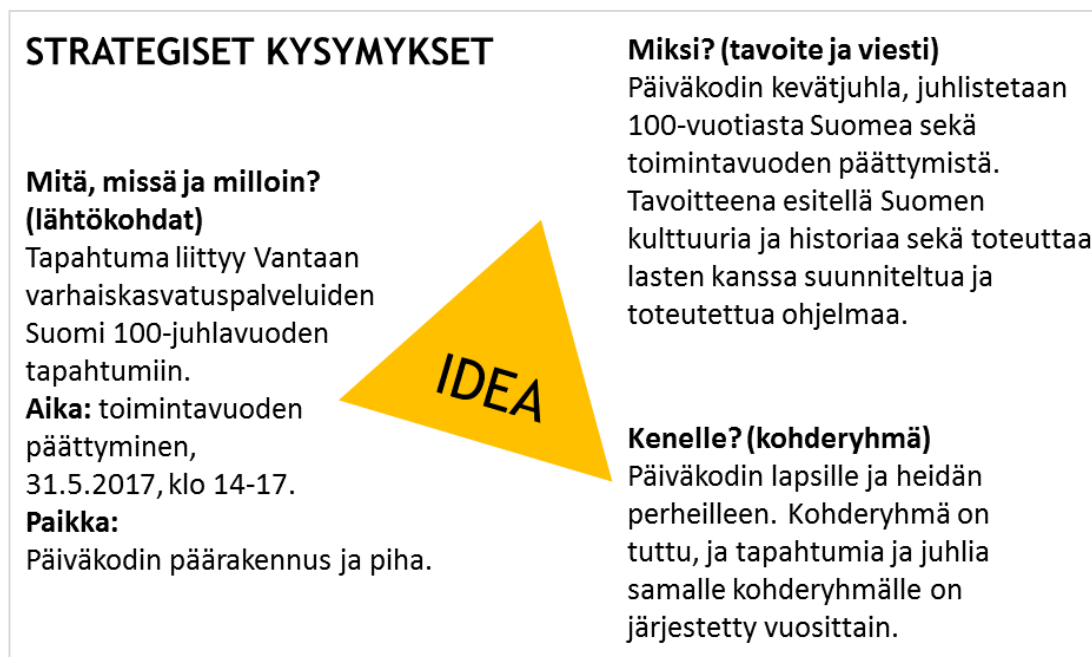
Suunnitteluvaihe vie prosessista eniten aikaa ja vanhan sanonnan mukaan hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Suunnitteluun otetaan mukaan mahdollisimman alussa jo kaikki ne, jotka ovat osallisena toteutuksessa. Suunnitteluvaiheeseen voi ottaa myös mukaan myös itse kohderyhmän. Toteutusvaiheen onnistumisessa selkeä tehtävänjako ohjaa toimintaa onnistuneesti. Tilaisuuden rakennusvaihe vie toteutuksesta eniten aikaa ja itse tapahtuma voi kestää hyvinkin vähän aikaa. Purkamisvaihe on rakennusvaihetta paljon nopeampi ja alkaa välittömästi tapahtuman päättymisestä. Tapahtuman läpivientiä ajatellen ohjelma kannattaa olla hyvin suunniteltu etukäteen ja aikataulutus selkeä. Projektipäällikkö on viime kädessä vastuussa tapahtuman kulusta ja tekee päätökset, jos muutoksia tulee. Tapahtuman ohjelmalla, esiintymisillä ja musiikilla on suuri merkitys viihtymiselle. Tekniikan tarkka suunnittelu ja toiminnan varmistaminen etukäteen luovat mutkattoman tapahtuman. Somistukset ja kyltit ohjaavat vieraita oikeisiin paikkoihin. (Vallo & Häyrinen 2012, 158-180.)

Jälkimarkkinointivaihe on tapahtuman jälkeen, se voi olla kiitoksien lähettäminen, erilaisten materiaalien toimitus tai palautteen keruu ja sen aineiston yhteenveto, analysointi ja oppiminen. Palautetta tulee kerätä sekä osallistujilta, että järjestäjiltä ja palautteiden avulla voidaan muokata seuraavaa tapahtumaa jo suunnitteluvaiheessa. Myös järjestäjät ja apulaiset tulee muistaa kiitettävien joukossa. Osallistujien kokemukset ja palaute tapahtumasta auttavat arvioimaan, että onnistuiko tavoitteen saavuttaminen. Tapahtumasta jää ainutkertainen muistijälki mukanaolijoille ja ilman palautteen keruuta ei tietoa onnistumisesta tai kehittämiskohteista saada. Palautteenkeruuseen on monia menetelmiä, kysely voidaan tehdä kirjallisesti sähköpostilla tai postilla, tai puhelimitse. Kirjallinen palaute on hyvä kerätä ennen tapahtuman päättymistä. Palautelomake kannattaa suunnitella aina erikseen jokaiseen tapahtumaan. Palautelomakkeen kysymykset kannattaa olla avoimia, ja tapahtumasta kannattaa kerätä yleisarvosana. Myös suullinen palaute täydentää kokonaiskuvaa tapahtuman onnistumisesta. Palautteita analysoitaessa tulee muistaa, että vaikka oma tunne kertoo onnistumisesta, palautteet ovat totuudenmukaisempia. Tapahtuman ja palautteenkeruun jälkeen on hyvä pitää yhteenvetopalaveri ja se kannattaa pitää silloin, kun tapahtuma on vielä tuoreessa muistissa. Yhteenveto on myös hyvä tehdä kirjallisena, jotta se on kaikkien organisaation jäsenten käytössä. (Vallo & Häyrinen 2012, 180-190.)

Päiväkodin tapahtuman suunnittelu aloitettiin hyvissä ajoin, yhdeksän viikkoa ennen tapahtumaa. Päätös tapahtumasta oli tehty jo tammikuussa 2017, kun kevään suunnittelu oli ajankohdasta. Tapahtuman suunnittelu aloitettiin päiväkodin henkilöstön sisäisissä kokouksissa, edustajatiimeissä. Edustajatiimeihin kokoonnutaan kahden viikon välein ja niissä on jokaisesta päiväkodin ryhmästä yksi edustaja. Koko henkilökunnan ottaminen mukaan suunnitteluun tapahtui niin, että kävin tapaamassa jokaisen päiväkodin ryhmän omassa tiimikokouksessa kahden viikon sisällä. Tiimikokouksissa pidettiin 30 minuutin pituinen tapahtuman idean esittely ja tapahtuman ohjeistus kaikille henkilökunnan jäsenille. Tiimit suorittivat oman ryhmän sisäisen tehtävänjaon ja suunnittelun yhdessä oman lapsiryhmän kanssa. Kohderyhmä otettiin siis mukaan suunnitteluun varhaisessa vaiheessa.

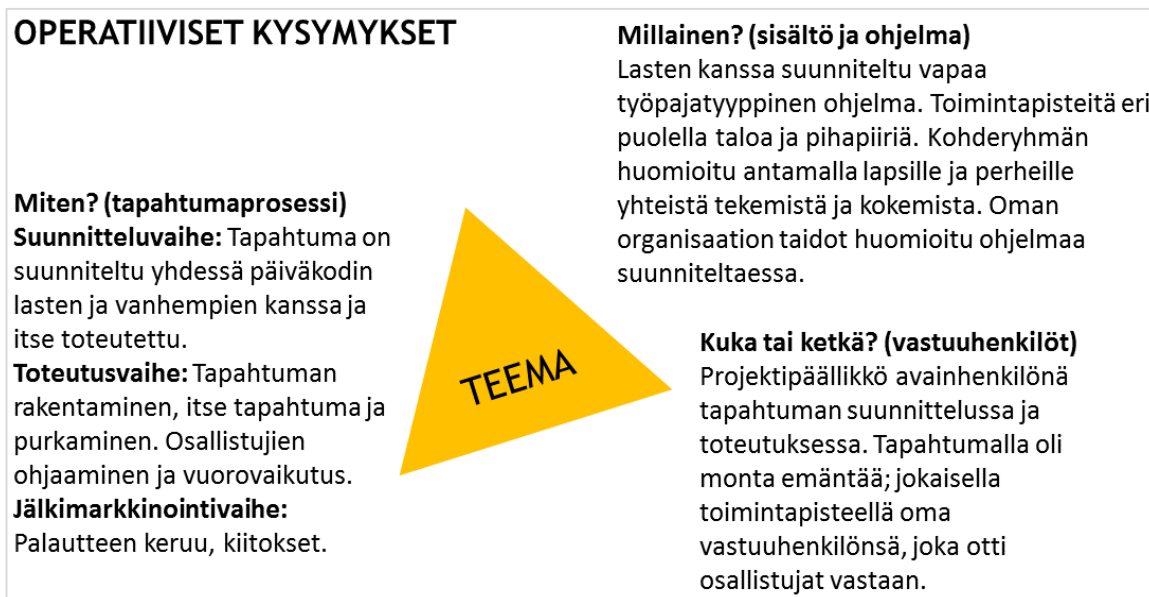
Päiväkodin tapahtuman toteutusvaihe kesti vajaa kaksi viikkoa, ja tapahtuman rakentaminen aloitettiin ajoissa. Jokaisen tapahtumapisteen vastaava keräsi omia materiaaleja etukäteen, vaikka itse tilat pystytettiin järjestämään vasta tapahtumapäivänä. Tapahtuman kestäessä kolme tuntia ja valmisteluihin varattuun aikaan verrattuna, purku tapahtui jouhevasti. Koko päiväkotikiitos oli siivottu kylteistä, materiaaleista ja tavaroista tunnissa. Tapahtuman jälkimarkkinointi keskittyi palautteen keräämiseen ja sen analysointiin. Tapahtumassa kerättiin palautetta suullisesti ja kirjallisesti kyselyllä lapsilta ja perheiltä. Myös henkilökunnan kanssa pidettiin yhteenvetopalaveri 5.6.2017, jossa keräsin myös kirjallisen palautteen jokaiselta tiimiltä.

Onnistuneessa tapahtumassa tunnelman aistii ja se tuntuu ainutlaatuiselta ja saa osallistujat ja järjestäjät pöriseämään. Tapahtuman onnistumista tukee hyvä suunnittelu ja organisointi. Tapahtuman järjestämiseen liittyy strategisia kysymyksiä, joita ovat miksi se järjestetään, kenelle se järjestetään ja mitä, missä ja milloin järjestetään. Se vastaa siitä, mikä tapahtuman idea on. Operatiivisen puolen kysymyksiä tapahtumasuunnittelussa ovat miten se järjestetään, millainen ohjelma on ja kuka toimii isäntänä tai emäntänä. Nämä kysymykset vastaavat siihen, mikä on tapahtuman teema. Molemmat osa-alueet muodostavat yhdessä kuusisakaraisen tähden, ja kaikkien kohtien ollessa tasapainossa, lähtökohdat onnistuneelle tapahtumalle ovat kohdillaan. (Vallo & Häyrinen 2012, 101-106.)



Kuvio 2 Päiväkodin tapahtuman strategiset kysymykset onnistuneen tapahtuman kolmiomallissa.

Päiväkodin tapahtumassa strategisten kysymysten kirjaaminen auttoi rakentamaan tapahtuman runkoa ja tavoitetta. Tapahtuman lähtökohdina toimivat sen liittyminen Vantaan Sivistystoimen varhaiskasvatuspalveluiden Suomi 100-juhlavuoden tapahtumiin. Toimintavuoden päättymisen muodostui luonnolliseksi ajankohdaksi juhlalle ja päivämäärä oli viimeisellä esiopetusviikolla 31.5.2017. Tapahtuman aikaikkuna suunniteltiin sopivaksi aikaan, jolloin lapsia haetaan hoidosta, eli klo 14-17. Päiväkodin päärakennus ja piha-alue toimivat tapahtumapaikkana. Tapahtuman tavoite ja viesti muotoutuivat myös teeman kautta, tapahtuma oli päiväkodin yhteinen kevätjuhla, jolla juhlistettiin toimintavuoden päättymistä ja Suomen 100-vuotisjuhlavuotta. Juhlan tavoitteena oli esitellä lasten kanssa suunnitellun kautta Suomen historiaa ja kulttuuria. Tapahtuman kohderyhmänä toimi päiväkodin lapset ja heidän huoltajansa ja perheenjäsenet. Strategiset kysymykset yhdessä luovat tapahtuman idean.



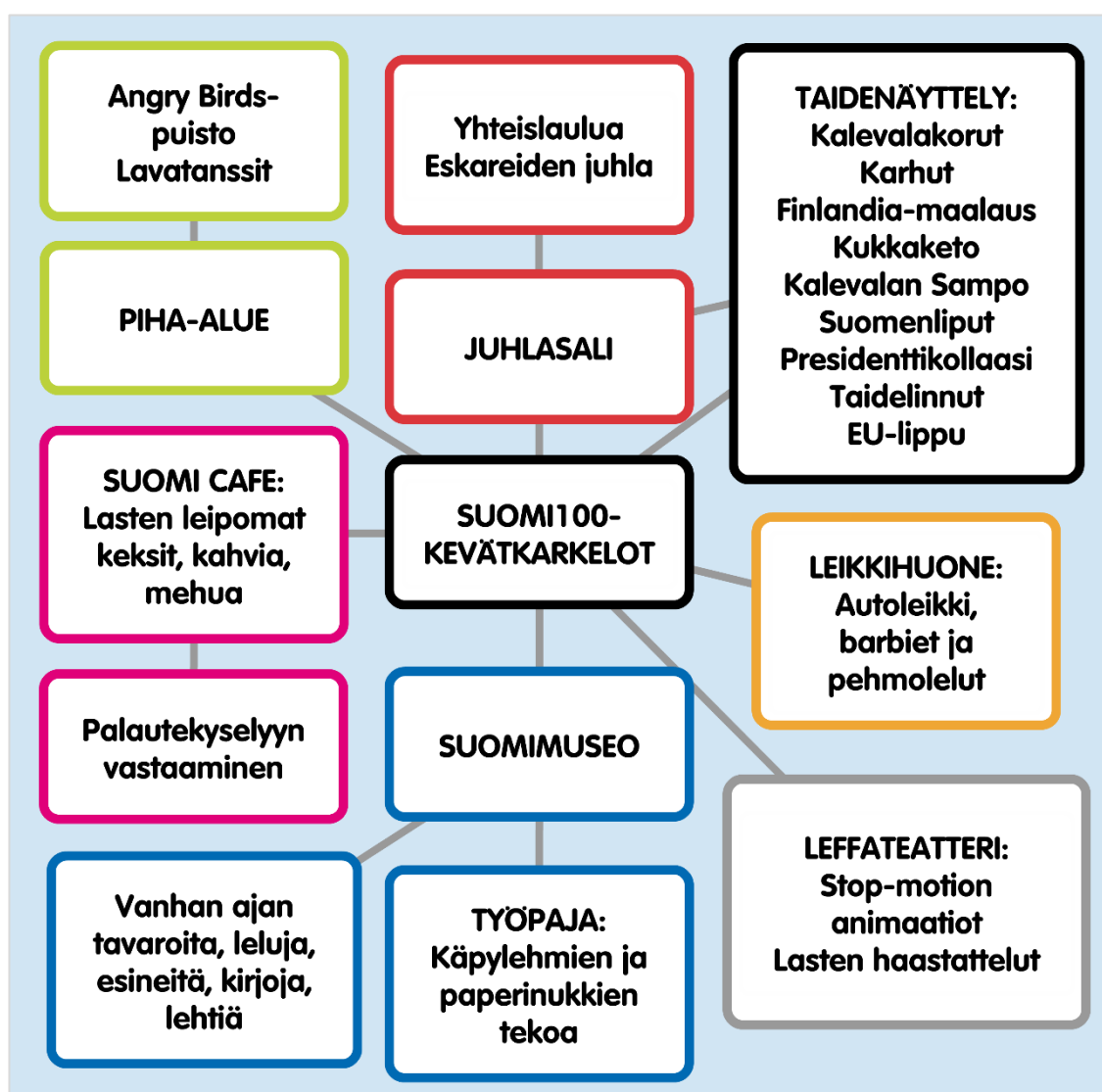
Kuvio 3 Päiväkodin tapahtuman operatiiviset kysymykset onnistuneen tapahtuman kolmiomallissa.

Operatiivisissa kysymyksissä syvennyttiin tapahtuman järjestämiseen, ohjelmaan ja itse prosessiin. Tapahtumaprosessin läpikäynti ja tarkka suunnittelu tuki tapahtuman vastuuhenkilöitä työssään. Tapahtumaprosessi jaettiin suunnittelu-, toteutus- ja jälkimarkkinointivaiheisiin. Suunnitteluvaiheessa painottui se, että tapahtuma on itse suunniteltu päiväkodin henkilökunnan, lasten ja vanhempien kanssa. Toteutusvaihe sisälsi tapahtuman rakentamisen, tapahtuman ja purkamisen sekä osallistujien ohjaamisen ja vuorovaikutus. Jälkimarkkinointivaiheeseen kuului palautteen keruu ja kiitosten antaminen. Tapahtuman sisältö ja ohjelma suunniteltu yhdessä osallistujien kanssa. Suunnittelussa huomioitiin kohderyhmä ja organisaation omat taidot. Vastuuhenkilöistä minä toimin projektipäällikkönä ja jokaisella tiimillä oli oma vastuuhenkilö valittuna. Toimintapisteillä toimi myös omat emäntänsä, jotka ottivat vieraat vastaan. Yhdessä operatiiviset kysymykset muodostavat tapahtuman teeman. Tapahtuman aikataulu ja lopullinen ohjelma varmistuivat palaverissa 19.5.2017, eli kymmenen päivää ennen tapahtumaa. Osassa ryhmistä lapsilta tuli paljon ehdotuksia ja ideoita ja osassa lasten osallisuus painottui nimenomaan tapahtumaan osallistumiseen.

4.3 Tapahtuman ohjelman suunnittelu

Tapahtuman luonne määrittelee ohjelman. Tapahtuma voi olla asiapitoinen, asiapitoisen ja viihteellisen tapahtuman sekoitus, puhdas viihdetapahtuma tai tapahtuma voi olla aktiviteettipainotteinen. Kuten monessa muussakin tapahtumasuunnittelun kohdassa, kohderyhmän huomiointi vaikuttaa paljon ohjelman suunnitteluun ja valittuun teemaan. Kutsun on hyvä olla teeman mukainen, ja se johdattelee parhaimmillaan mukaan tunnelmaan ennen tapahtumaa. (Vallo & Häyrynen 2012, 209-212.)

Päiväkodin tapahtuman suunnittelussa kohderyhmä ja kohderyhmän osallistaminen suunniteluun mukaan oli koko tapahtuman idea. Ohjelmaa alettiin suunnitella omissa ryhmissä henkilökunnan vetämänä ikäryhmä huomioiden. Tapahtuman ohjelma haluttiin myös suunnitella osallistujia osallistavaksi, ja osa ehdotuksista tuli suoraan henkilökunnalta. Ohjelman suunnittelu aloitettiin samaan aikaan kuin tapahtuman suunnittelu. Teema ”Suomi 100 vuotta” oli jo valittuna ja osassa lapsiryhmissä teemaa oli hyödynnetty alkuvuonna jo muussakin toiminnassa. Lasten kädenjälki näkyi lopulta tapahtumassa erittäin hyvin. Eri ryhmissä tartuttiin tapahtuman suunnitteluun eri näkökulmasta. Osassa haluttiin toteuttaa ohjelmaa erityisesti lasten ehdoilla ja toisissa suunniteltiin lasten osallisuutta vahvistavaa toimintaa toteutukseen ja valmisteluihin, jotka kuitenkin aikuiset määrittivät. Jokainen ryhmä kuitenkin osallistui tapahtuman suunnitteluun ja kaikista ryhmistä oli osallistujaperheitä.



Kuvio 4 Tapahtumapäivän ohjelma luonnosteltuna miellekarttaan.

Suomi 100 -kevätkarkelot-tapahtuma oli lopulta viihde- ja aktiviteettipainotteinen tapahtuma, jossa osallistujat saivat kierrellä vapaasti. Päiväkodin sisätiloihin ja pihalle rakentui erilaisia pisteitä, joita lapset kiersivät huoltajiensa ja perheidenjäsentensä kanssa. Tapahtuman aikataulu oli vapaa, ja kaikki toimintapisteet olivat auki klo 14.00-17.00 välisen ajan. Poikkeuksen teki yhteinen lauluhetki, joka pidettiin juhlasalissa klo 15.00 ja esikoulun päättäjäisjuhla, joka pidettiin klo 16.00. Joustava aikataulu helpotti sekä järjestäjiä ja osallistujia, sillä suurta ruuhkaa pisteille ei syntynyt. Perheet käyttivät myös paljon aikaa vain tutustumiseen ja keskusteluun henkilökunnan kanssa.

4.4 Luova toiminta tapahtuman keskiössä

Tapahtumapäivän ohjelma muotoutui pitkälti päiväkodista tutuilla menetelmillä. Aikuiset ja lapset suunnitellessaan ohjelmaa pitivät luovaa toimintaa ja leikkiä tärkeimpinä. Lasten taidenäyttelyssä oli myös esillä lasten tekemiä teoksia vuoden varrelta. Lapsella on oikeus taiteellisiin elämyksiin, eikä lasten taidekasvatus ole ammatinvalintaan johtavaa ohjausta. Taide on iloa, elämyksiä ja uuden oppimista, ja se lisää tiedollisten, taidollisten ja tunneälyn kehittymistä. Leikissä ja taiteessa kaikki on mahdollista ja lapsi oppii käsittelemään tunteitaan oman ilmaisun ja mielikuvituksen kautta. (Karpainen, Puurula & Ruokonen 2001, 6.)

Lasten luovuutta ei tule kahlita tiukoilla aikatauluilla tai vaatimuksilla. Luovuutta tukevassa ympäristössä on vapaus tehdä ja kokeilla. Lapsen luovuuden voi tappaa herkästi riistämällä vapautta ja antamalla negatiivista palautetta. Luovuutta pidetään elossa päiväkodissa ottamalla lapset mukaan toiminnan ja opetuksen suunnitteluun. Jännitys tulee poistaa tilasta, mukava ja turvallinen ilmapiiri tukevat lasta. ”Omaan ryhmään” kuuluminen luo yhteisöllisyyttä ja auttaa kaikkia kunnioittamaan ja arvostamaan toisiaan. Opettaja auttaa ja kannustaa ja päiväkodin pitää tuntua siltä, että se on tehty lapsia varten, lapsilla on omaan kehitykseensä ja ikäänsä nähden mahdollisuus valtaan ja vastuuseen. Myös kotikasvatuksella on merkitys lapsen luovuuden tukemisessa; kotona on hyvä olla luovuutta tukevaa toimintaa ja välineitä tarjolla, lapsien töitä esillä, omalla luovalla työllä näyttää esimerkkiä ja luovasti viri-tetty ilmapiiri tukee luovuutta. (Uusikylä 2001, 18-22.)



Kuvio 5 Suomen luontoon liittyvää taidenäyttelyn antia

Luovaa toimintaa tuettiin päiväkodin tapahtumassa nimenomaan ottamalla lapset mukaan ohjelman suunnitteluun. Hyvänä esimerkkinä yhdestä yli 3-6-vuotiaiden ryhmän lapsilta tuli monta erilaista ideaa tapahtumaan. Ryhmän teemana oli kevään ajan ollut Suomi 100-vuotta. Kasvattajat olivat yhdessä lasten kanssa käyneet läpi suomalaista kulttuuria ja taidetta, suomalaisia juhlapäiviä ja -tapoja. Kasvattajat ottivat ryhmän lapset pienryhmissä miettimään yhteisen juhlapäivän ohjelmaa. Lapset halusivat perustaa muun muassa Angry Birds -puiston ja lavatanssit. Lapset halusivat rakentaa ison kukkakedon ryhmätilan seinälle, monet myös innostuivat omien teosten esille laitosta, ja uusia taideteoksia tehtiin vielä tapahtumaviikolla. Kasvattajat myös innostuivat haastattelemaan lapsia ja nauhoitetut haastattelut soitettiin audiohuoneessa. Haastatteluissa lapset vastasivat aikuisten kysymyksiin Suomesta, kuten millainen maa Suomi on, miltä Suomi näyttää ja millainen on suomalainen. Samasta ryhmästä esiteltiin myös lasten taidepedagogin avustuksella tehtyjä stop motion-animaatioita, aiheina animaatioissa olivat muun muassa meriroskot, legoukot ja Littlest Pet Shop- lemmikkieläimet. Toisesta 3-6-vuotiaiden ryhmästä taidenäyttelyssä oli esillä omia Kalevala-koruja, tasavallan presidentti Sauli Niinistön muotokuvia, kansalliseläimiä karhuja ja kansallishyönteisiä leppäkerttuja. Lapset osallistuivat myös yhteisten tarjoamisten leipomiseen.



Kuvio 6 Suomen presidenttigalleria ja Sauli Niinistön piirretyt muotokuvat sekä Kalevala-korut taidenäyttelystä.

Lasten taidekasvatukseen liittyvät selkeät pääsuunnat. Ensimmäinen on lapsille tehty taide, esimerkiksi nukketatteri, näytelmät ja taidenäyttelyt. Toinen on lasten oma tekemä tai esittämä taide, kuten lastenlaulut, esitykset, tanssit ja tarinat. Näiden välillä kulkee arkipäivän taiteelliset elämykset, joita voivat olla esimerkiksi hetket aikuisille tarkoitettussa konsertissa tai taidenäyttelyssä. Lapsi elää tilanteessa aistiensa kautta, lapsi ei mieti, osaako laulaa tai tanssia, vaan nauttii vain hetkestä. Tilannetta ei voi suunnitella etukäteen ja lapsen tunteet voivat mennä pettymyksestä iloon. Kasvattajat kuitenkin pyrkivät näiden kokemusten tuottamiseen lapsilla. Musiikki voidaan integroida johonkin toimintaan, kuten maalaamiseen tai vapaaseen liikkumiseen. Nykyaikainen taidekasvatus pohjautuu pitkälti Hoffmanin kahdeksan-kohtaisen mallin viimeiseen kohtaan, kulttuuriseen taidekasvatukseen. Siinä yhdistyvät yksilölliset kulttuurikokemukset yhteiseen koko ihmiskunnan kulttuuriin. (Puurula 2001, 170-177.)

Tapahtuman osana olisi voinut olla myös lapsille esitetty esitys tai lasten oma esitys. Lapsilta ei kuitenkaan tullut aloitteita esityksiin, joten vapaamuotoisempi ohjelma palveli enemmän lasten toiveita. Vanhemman aloitteesta juhlassa pidettiin yhteinen lauluhetki. Luluhetki oli onnistunut ja monet vieraat olivat innoissaan yhteislauluista. Tapahtuman osana toimi esikouluisten vuoden päätösjuhla, johon kuului lasten tekemä esitys ja laulu. Lapset lauloivat esityksessä yhteislauluja ja tanssivat lopulta letkajenkan vanhemmille esityksenä. Myös musiikki-integraatiotöitä oli esillä taidenäyttelyssä. Alle kolmevuotiaiden ja integroidussa 3-6-vuotiaiden ryhmässä oli tehty vesivärimaalaustyöt Jean Sibeliuksen Finlandian tahdissa. Töitä ihastelevat niin päiväkodin henkilökunta kuin vieraatkin. Taide- ja kulttuurielämyksiä tarjosivat niin vanhojen tavaroiden museo, käpylehmätyöpaja, Angry Birds -puisto ja -munajahti, lasten

omat animaatiot ja haastattelut, taidelintunäyttely sekä lavatansseissa soinut vanha suomalainen iskelmämusiikki.

Tapahtumapäivän ohjelma ja esillä olevat työt liittyivät monella tapaa lasten luovuuteen ja varhaiskasvatuksessa toteutettuun taidekasvatukseen. Tapahtuma oli myös tapa tuoda vanhemmille esiin lasten luovuus ja kyky suunnitella toimintaa. Yhdellä tapaa tapahtuma antoi vanhemmille ja perheenjäsenille vapauden tutustua päiväkodin toimintaan ja tiloihin rennommin ja kiireettömästi. Se myös haastoi perinteisen kevätjuhlatapahtuman, jossa lapset esittävät lauluesityksen tai näytelmän ja yhdessä lauletaan suvivirsi.



Kuvio 7 Sibeliuksen Finlandian tahdissa tehdyt musiikki-integraatiotyöt taidenäyttelyssä esillä.

5 Tapahtuman arviointimenetelmät

Olen kuvaillut raportissani tapahtuman suunnittelun prosessia kiinnittäen huomiota lasten osallisuuteen. Tutkin lasten ja vanhempien osallisuutta sekä tapahtuman onnistumista tapahtumaan liittyvässä kyselyssä. Opinnäytetyöni on kartoittava tapaustutkimus. Tapaustutkimuksen tarkoituksena on tutkia jotain tiettyyn aikaan ja paikkaan sidottua pientä otosta, ja sen kohteena voi olla yksilö, yhteisö tai ryhmä. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata ilmiötä ja se sijoittuu luontaiseen ympäristöön ja aineistoa voidaan kerätä monenlaisin menetelmien. Kartoittavassa tutkimuksessa voi tutkimuskysymyksenä olla selvittää jotain käyttäytymiseen tai tilanteeseen kuuluvaa sosiaalista ilmiötä. Kartoittavalle tutkimukselle yleistä on myös kvalitatiivinen tutkimusote, ja se tehdään tapaus- tai kenttätutkimuksena. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130-135.)

Käytin tutkimuksessani myös muita kvalitatiivisen tutkimusotteen kuvaavia menetelmiä; kohteena ovat ihmiset ja tietty joukko ihmisiä, eli tutkittavaa kohdetta ei ole valittu sattumanvaraisesti. Tutkimukseni ei keskittynyt hypoteesin tai teorian testaamiseen vaan se muodostui erilaisten aineistojen tarkastelusta ja niistä löytyvistä odottamattomista asioista. Tapaus ja tapahtuma ovat ainutlaatuinen tutkimustilanne, ja tutkimussuunnitelma elää aineistoa läpikäydessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160.) Aineistoa kerätessä tulee huomioida kohderyhmä, valmiiden aineistojen olemassaolo, ja tutkimuksen aikaikkunan muotoutuminen. Päätettäväksi jää myös se, miten tutkittavat valitaan ja miten heidät saadaan mukaan tutkimukseen. Myös materiaaleista pitää huolehtia ja aineiston keräämisen menetelmät pitää olla suunniteltu valmiiksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 172-173.) Tutkimusmenetelmien valinnassa vaikuttaa se, mitä asiaa tutkitaan. Tapahtuman onnistumisessa tutkin kokemuksen, tunteiden, ajattelun ja uskomisen tasolla olevia kysymyksiä. Tällaisessa tutkimuksessa kannattaa metodeina käyttää haastattelua, kyselylomakkeita tai asenneskaaloja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 180.)

Tutkimukseni on kartoittava ja sen tarkoituksena on ollut selvittää ilmiötä ja löytää uusia näkökulmia sekä toimintatapoja osallisuuden toteutumiseksi. Yhtä lailla tutkimukseni selvittää tapahtuman onnistumista ja tunteita, joita tapahtuma herätti osallistujissa. Keräsin tutkimukseeni aineistoa eri lähteistä, olen tutustunut aiempiin tapaustutkimuksiin jo suunnitteluvaiheessa, ja olen löytänyt työni tueksi soveltavia teorioita. Aineistoa kerätessä huomioin tutkimuksen kohderyhmän, eli lapset ja vanhemmat. Tutkimuksessani oli tärkeää saada tietoa kerättyä itse tapahtumassa, joten survey-tutkimus sopi menetelmäksi hyvin, aikaikkunaksi muotoutui itse tapahtuma ja tutkittavaksi ryhmäksi tapahtumaan osallistuvat lapset ja heidän vanhempansa. Päädyin tekemään kyselylomakkeen lapsille ja vanhemmille täytettäväksi tapahtumassa, sillä halusin saada tuoreen kokemuksen kirjattuna.

5.1 Tapahtuman havainnointi ja dokumentointi

Kaikkeen tieteelliseen tutkimukseen liittyy havainnoinnin menetelmät jollain tapaa. Havainnointia käytetään pääasiallisesti kvantitatiivisessa tutkimuksessa, mutta se sopii myös kvalitatiivisen tutkimukseen. Havainnointi, eli observointi voi olla reaktiivista tai ei-reaktiivista. Reaktiivisessa observoinnissa kohteella on tieto siitä, että häntä havainnoidaan ja ei-reaktiivisessä ei ole. Observointi voi olla esimerkiksi haastattelun yhteydessä tehtävää tarkkailua tai systemaattista ja kontrolloitua havainnointia. Havainnointi sopii käytettäväksi muiden tiedonkeruumenetelmien kanssa ja se sopii varsinkin käyttäytymiseen liittyviin tutkimuksiin. Kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia menetelmiä voi käyttää samassa tutkimuksessa rinta rinnan ja varsinkin kenttätutkimuksissa on hyvä olla monia tutkimusmenetelmiä käytössä monipuolisten tulosten saamiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 37-39.)

Olen koko tapahtuman suunnittelun, tutkimuksen ja toteutuksen ajan tehnyt ei-reaktiivista havainnointia päiväkodissa. Havainnointi on tapahtunut omissa lapsiryhmässä ja tapahtumassa. Keskityin tapahtuman dokumentoinnissa toimintapisteiden valokuvaamiseen. Tapahtuman onnistumisen arvioinnissa hyödynsin lasten ja vanhempien palautteita, havainnointia ja henkilökunnan palautteita. Kyselylomakkeiden vastaukset ja lasten piirtämät kuvat toimivat myös dokumentteina tapahtumasta.



Kuvio 8 Taidenäyttelyn antia



Kuvio 9 Suomimuseon tunnelmia.

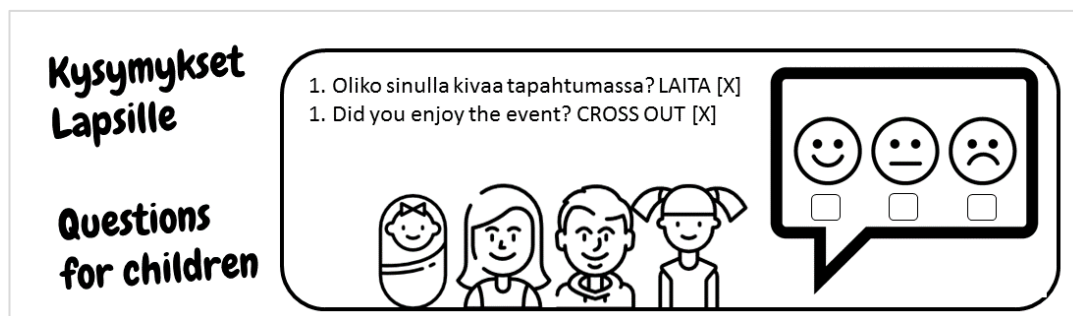
5.2 Kyselytutkimus

Kysely eli surveytutkimus tarkoittaa standardisoidun kyselyn, haastattelun tai havainnoinnin tekemistä jollain valikoidulla joukolla (perusjoukko). Kaikilta vastaajilta kysytään asiaa samalla tavalla, jotta vastauksia voi vertailla keskenään. Kyselytutkimus kerätään usein kvantitatiivisesti ja kyselyssä tulee huomioida kohdat, joissa on strukturoidut vastaukset ja kohdat joissa vastaaja voi toimia vapaammin. Vastakohtana tälle olisi vapaa tutkimusasetelma, jossa tutkittava toimii toiminnan kohteena ja menetelmänä olisi esimerkiksi muistelu. Kyselytutkimuksessa on myös heikkouksia, kuten se, että tutkija ei voi olla varma vastaajan totuudenmukaisuudesta tai suhtautumisesta tutkimukseen. Myös väärinymmärryksiä voi tapahtua, vastaajilla voi olla epäselvyyksiä ymmärtäessään käsiteltyä aluetta, vastauksia ei välttämättä saa ja hyvän kyselylomakkeen tekeminen vie tutkijalta paljon aikaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188-190.)

Kyselyssä voi käyttää kolmea erilaista vastaustyyppiä, joita ovat avoimet kysymykset, monivalintakysymykset ja asteikkoihin perustuvat kysymykset. Avoimessa kysymyksessä kysytään yhdessä kohdassa vai yksi kysymys ja sen alla on tilaa vastata kysymykseen omin sanoin. Monivalintakysymykseen on laadittu valmiit numeeriset vastausvaihtoehdot ja kysymykseen vastataan valitsemalla tai raksimalla yksi tai useampi kohta. Usein monivalinnassa mahdollistetaan myös avoin vastaus viimeisenä kohtana. Asteikkoihin perustuvissa kysymyksissä esitetään yleensä väittämiä ja vastaaja valitsee kohdan, joka kuvaa kuinka voimakkaasti hän on asian puolella tai vastaan. Likertin asteikko on käytössä usein ja siinä on 5- tai 7-portaisia asteikkoja. Survey-tutkimukset jakautuvat yleensä sen mukaan käytetäänkö niissä strukturoituja vai avoimia kysymyksiä. Tutkimuksessa voi olla myös molempia. Avoimilla kysymyksillä mahdollistetaan vastaajan kertoa se, mitä hän todella on mieltä, kun monivalintakysymykset kahlitsevat vaihtoehtoihin. Avoimilla kysymyksillä annetaan vastaajan ilmaista itseään omin sanoin, avoimet kysymykset eivät ehdota vastauksia ja vastauksilla voidaan osoittaa mikä on keskeistä ja tärkeää vastaajalle sekä vastaajan tunteen voimakkuuden asiaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 193-196.)

5.3 Kyselytutkimuksen toteuttaminen

Kyselyni (liite 1) on formaali ja strukturoitu kysely, ja tutkittava osittain ulkoapäin tulevien toimenpiteiden kohteena. Käytin tutkimuslomakkeen suunnitteluun aikaa ja tein siitä mahdollisimman yksinkertaisen vastata. Otin huomioon kohderyhmäni, lapset sekä aikuiset. Lapsilla oli mahdollisuus piirtää tai kirjoittaa itse ja tein tutkimuslomakkeesta kaksikielisen (suomi ja englanti) monikulttuuriset perheet huomioiden. Käytin myös kuvia kuvituksessa sekä hymiöitä valintakysymyksessä.

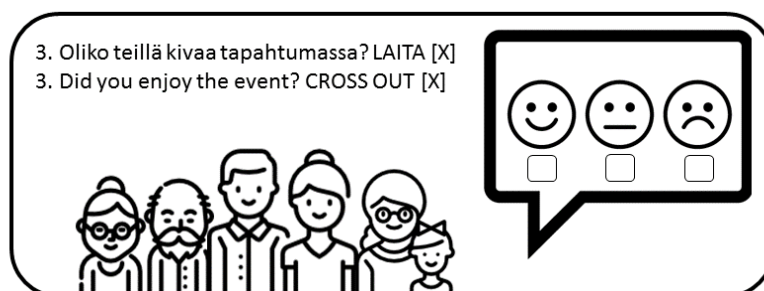


Kuvio 10 Ote kyselylomakkeesta, myönteinen asteikkokysymys lapsille.

Olen käyttänyt kyselyssäni avoimia kysymyksiä ja sovellettua asteikkoa, kolmekohtaista myönteistä asteikkoa. Halusin tietää avoimien kysymysten perusteella, miltä vierailijoista ja lapsista tuntui ja mikä oli mukavinta tapahtumassa. Avoimiin vastauslaatikoihin pystyi vastaamaan lyhyesti tai pitkästi, tärkeintä oli saada kokemus ja tunne ilmaistuna lomakkeelle.

**Kysymykset
huoltajille ja
perheenjäsenille**

**Questions for
parents and
family members**



Kuvio 11 Ote kyselylomakkeesta, myönteinen asteikkokysymys perheenjäsenille ja vanhemmille.

Kyselytutkimus toteutettiin 31.5.2017 klo 14-17 järjestetyssä tapahtumassa. Kyselylomakkeita palautettiin yhteensä 35, joista 32 oli vastauksiksi tulkittaviksi. Loput kolme olivat piirustuksia. Tapahtumassa oli kävijöitä arviolta yhteensä 100 lasta ja perheenjäsentä. Kyselyn vastausprosenttia oli vaikea arvioida, vaikka lähes kaikki ketkä saivat lomakkeen täytettäväkseen, täyttivät sen. Kaikki osallistujat eivät välttämättä käyneet tapahtumapaikalla, jossa lomaketta jaettiin täytettäväksi. Yksi vaihtoehto olisi ollut lähettää kyselylomake vielä sähköpostilla kaikille perheille, mutta tällöin lasten osallistumisesta kyselyn vastaamiseen ei olisi voinut havainnoida yhtä hyvin.

4. Mistä piditte tapahtumassa?
4. What were the best things in the event?

5. Miten kehittäisitte tapahtumaa jatkossa?
5. How would do further develop the event?

Kuvio 12 Kyselyn avoimet kysymykset vanhemmille ja perheenjäsenille.

5.4 Aineiston käsittelytapa

Aineiston lukemiseen ja läpikäymiseen pitää varata aikaa ja jo ensimmäisistä lukukerroista alkaa muodostua yhteneväisyyksiä. Aineiston lukuvaiheessa kannattaa pitää mielessä kysymyksiä, joita esittää aineistolle, kuten Kuka? Mikä? Milloin? Missä? ja Miksi? Aineiston analyysiin kuuluvat monia vaiheita, pääosin analyysi ja synteesi. Analyysiin kuuluu koko aineistonkäsitteily alkuvaiheesta tulkinnallisten lopputuloksien tekemiseen. Siinä esitellään ja luokitellaan. Yksinkertaisuudessaan aineiston analyysia voidaan kuvata kolmivaiheisena prosessina, johon kuuluvat kuvailu, luokittelu ja yhdistely. Synteesissä luodaan kokonaiskuva ja esitetään tutkittava ilmiö uudessa perspektiivissä, siinä myös tulkitaan ja hahmotetaan ilmiö teoreettisesti uudelleen. Aineiston analyysin perustana on kuvailu, jossa kerrotaan tutkittavasta aiheesta, tapahtumien ja kohteiden ominaisuuksista. Kuvailu ei saa kuitenkaan olla liian yksityiskohtaista. Kuvailua tarvitaan päätöksenteon pohjaksi ja se auttaa toimenpiteiden ymmärtämisessä. Kuvailtava ilmiö sijoitetaan aikaan, paikkaan ja kulttuuriin. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 143-146.)

Yhtä tärkeä analyysiin kuuluva vaihe on tutkittavan aineiston luokittelu. Se luo pohjan tai kehyksen tutkimuksen tulkitsemiseen, yksinkertaistamiseen ja merkitysten löytämiseen. Luokat voivat muodostua kysymysten pohjalta tai ne voivat nousta aineistosta. Luokittelusta voidaan myös puhua teemoittelusta eli teemojen yhteneväisyyksien löytämisestä. Teemoittelun tai luokittelun pohjalta voi tehdä jäsentelyä ja vertailua tutkittavasta ilmiöstä. Luokittelun perusteella tehdään aineiston uudelleen järjestely ja luokkien yhdistely. Luokittelu on välivaihe

analyysia tehdessä. Yhdistelyllä löytyy säännönmukaisuuksia, toistuvia teemoja ja muista poikkeavia ilmiöitä. Löydettyjen yhteyksien pohjalta pitäisi myös pystyä tekemään teoreettisia selityksiä pelkän empiirisen tulkinnan lisäksi. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 147-150.)

Käsittelin kyselyistä koottua aineistoa kuten tutkimushaastattelussa syntyneitä aineistoa koetuani sen helpoimmaksi tavaksi käsitellä avoimien kysymysten vastauksia. Omassa tutkimuksessani kuvailuvaiheeseen lukeutuvat varhaiskasvatukseen ja päiväkotiin liittyvä aineisto. Olen myös kuvannut tapahtuman suunnittelun ja toteutuksen kulkua ja esitellyt oman kyselytutkimuksen ja sen soveltumisen tutkittavaan ilmiöön. Etenin kyselytutkimuksen käsittelyssä niin, että kirjoitin saadut vastaukset puhtaaksi ja aloitin niiden luokittelun ensin kysymysten perusteella. Yhdistelin yhtenäisiä vastauksia omiin luokkiinsa ja sieltä nousi vastauksille yhteisiä luokkia. Lasten kyselylomakkeessa oli yksi avoin kysymys, johon saattoi vastata vanhemman kanssa kirjoittaen tai piirtämällä. Kysymys lapsille oli se, että mikä oli kivointa tapahtumassa. Osa vanhemmista oli myös tulkinnut lasten piirustuksia kirjallisesti, mikä helpotti luokittelua. Vastausten perusteella syntyi neljä luokkaa, joihin vastaukset pystyttiin jakamaan. Ensimmäinen luokka on ohjelma ja osallistuminen ohjelmaan, kuten *”Merirosvolaiva-animaatio”*, toinen luokka oli piirustukset, kolmas luokka liittyi tarjoiluihin ja syömiseen, kuten *”Me syömme keksiä, ja kahvia, se oli kiva tapahtumassa.”*, ja neljäs yleisellä tasolla mukava tapahtuma, kuten *”Mielestäni kaikki oli kiva”*. Useissa vastauslomakkeessa oli monia luokkia, joten käsittelin jokaisen virkkeen erillisenä luokkana, kuten *”Änkkäri munien etsintä oli kaikkein kivoin juttu. Mehu ja keksi 😊”* Tässä vastauksessa erottelin vastauksen kahteen luokkaan, ensimmäiseen ja toiseen.

Vanhempien ja perheenjäsenten vastauslomakkeessa oli kaksi avointa kysymystä, ensimmäisessä, eli mikä oli kivointa tapahtumassa, onnistui lähes samanlainen luokittelu, kuin lasten kysymyksessä. Vanhemmilta ja perheenjäseniltä ei kuitenkaan tullut piirustuksia ja vastauksissa oli enemmän kaikkiin luokkiin kuuluvia palautteita. Vanhempien ja perheenjäsenten kyselyssä myös pyydettiin kehittämisehdotuksia vastaavanlaiselle tapahtumalle jatkossa. Näissä vastauksissa luokittelu meni eri tavalla, ensimmäinen luokka oli yleiset kommentit tai se, että mitään kehitettävää ei havaittu, kuten *”Mukavia tapahtumia. Tällaisia lisää.”* Toinen luokka liittyi ohjelman rakenteeseen, kuten *”Selkeämpi opastus eri kohteisiin ja ohjelmista.”*, kolmas liittyi ohjelman sisältöön, kuten *”Voisiko olla joki ”tuotos”, jonka koko porukka (lapset tekevät tapahtumassa): Jokaisen kädenjälki tms. taideteokseen”* ja neljäntenä oli ulkoiset tekijät, kuten *”Toivotaan kesäisempää säätä tansseille.”*

6 Tutkimuksen tulokset kertovat onnistuneesta tapahtumasta

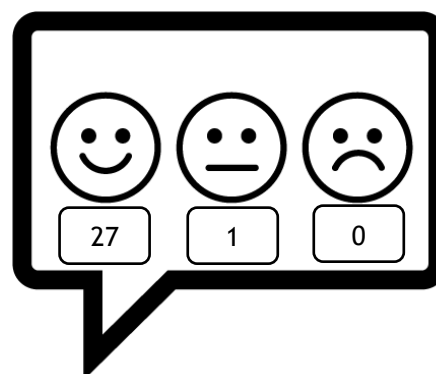
Tulkintoja tapahtuu koko kvalitatiivisen tutkimusprosessin ajan. Varsinkin kentällä tehtävässä tutkimuksessa havainnointi vaikuttaa tutkimuksen tulkintojen tekemiseen. Aineiston voi myös

esitellä monella eri tavalla, esimerkiksi numeroilla, tekstinä, kuvina tai kuvioina. Kvalitatiivisen aineiston voi yhtä lailla tiivistää kuvioon tai kertomukseen. Sama tulos voidaan esitellä hyvin eri tavoin, esittelytapa toimii myös analyysin apuvälineenä. Sanallisessa muodossa tutkija esittelee tutkittavan aiheen esimerkiksi kertomuksena tai taulukoissa tiivistettynä. Myös kvalitatiivista aineistoa voi esittää numeroin, ja ne voidaan esitellä tekstissä, kaavioissa tai kuvioissa. Esittämismuoto voi olla myös graafinen, jolloin käytetään kaavioita, kuvioita ja kuvia, kaaviot ovat hyviä luokkien vertailussa ja esittelyssä. Kaikkia tapoja voidaan käyttää apuna itse tutkimuksen analyysivaiheessa tai esittelyssä. Luokittelun jälkeen toistuvuudet lasketaan ja astekoidaan, eli ne voidaan luokitella tietyn ominaisuuden perusteella. Luokittelun ja teemoittelun avulla todetaan teemoja ja säännönmukaisuuksia ja ne auttavat tulkinnessa. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 151, 169-174.)

Omassa tutkimuksessani käytän sanallista muotoa kuvaillessani tapahtumaa ja kyselyn tuloksia. Käytän graafisina elementteinä kyselyssä syntyneitä piirustuksia kuvina elävöittäessä esittelyä ja teen myös kuvioita luokkien perusteella. Mielestäni erilaiset kuvaamistekniikat auttavat tulkintojen tekemisessä ja kuvaavat tutkimusprosessia avoimesti. Vastauksista löytyi selkeitä teemoja ja luokkia, joihin ne pystyivät jakamaan.

6.1 Lasten vastaukset

Kyselyssä lasten avoimien kysymysten puolelle tuli yhteensä 28. Kysymykseen ”Oliko sinulla kivaa tapahtumassa?” vastasi 27 parhaimman mahdollisimman hymiön, yksi neutraalin ja kukaan ei valinnut surullista naamaa. Tulkitsemalla vastauksia, lapset viihtyivät tapahtumassa hyvin.

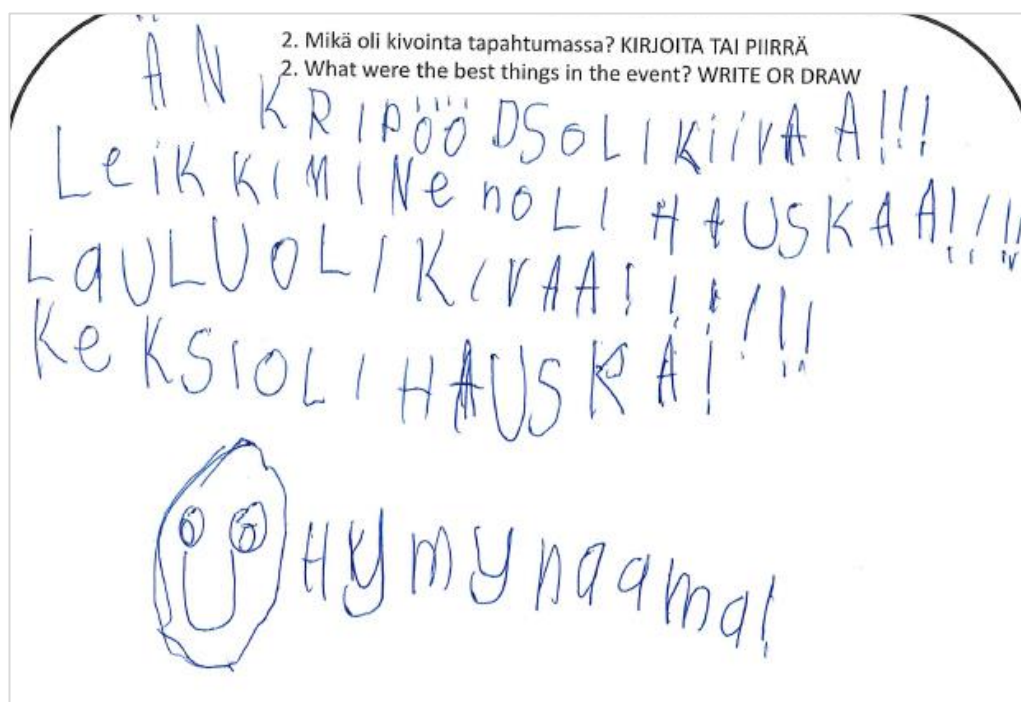


Toisessa kysymyksessä ”Mikä oli kivointa tapahtumassa? KIRJOITA TAI PIIRRÄ” oli useissa vastauksissa mainittuna monta asiaa, kuten esimerkiksi tässä erään lapsen vastauksessa: ”Änkripöösolikiivaa!!! Leikkiminen oli hauskaa!!!! Lauuolikivaa!!!!!! Keksi oli hauska! ☺ Hymynaama!” Jaottelin kaikki eri asiat omiin luokkiinsa. Jaoin lasten avoimien kysymysten vastaukset neljään eri luokkaan. Monessa vastauksessa oli 1-2 asiaa, joten jaottelin kaikki omikseen, näin vastauksia tuli kaikkiaan 43:

1. Leikit, osallistuminen ohjelmaan (N=19)
2. Piirustus (N=12)
3. Syöminen ja tarjoilut (N=7)
4. Tapahtumassa kivaa yleisesti (N=5)

Lapsilla tuli eniten vastauksia leikkiin ja ohjelmaan liittyviin asioihin. Toiseksi eniten lapset olivat käyttäneet piirustusmahdollisuutta hyödykseen. Monet olivat myös kirjoittaneet itse.

Se, että lapset olivat innoissaan ohjelmasta, jota olivat päässeet suunnittelemaan itse, kertoo siitä, miten onnistunut tapahtuma oli kaiken kaikkiaan. Eniten pidettiin Angry Birds-munajahdistista, sillä sen mainitsi kuusi lasta vastauksissaan: ”Änkkäri munien etsintä oli kaikkein kivoin juttu.” Munajahti oli kokonaan lasten itse ideoima, sillä he olivat toivoneet pihalle Angry Birds-puistoa ja tehneet aikuisten kanssa Angry Birds-hahmot puistoon koristeiksi. Toiseksi eniten mainintoja sai lasten tekemät lyhytelokuva-animaatiot, joita katsottiin rakennetussa elokuvateatterissa. Animaatiot oli tehty kevään aikana toisessa 3-6-vuotiaiden ryhmässä tai depedagogin kanssa. Tapahtumassa lasten lyhytelokuvat saivat ansaitsemansa esitystavan ja yleisön.

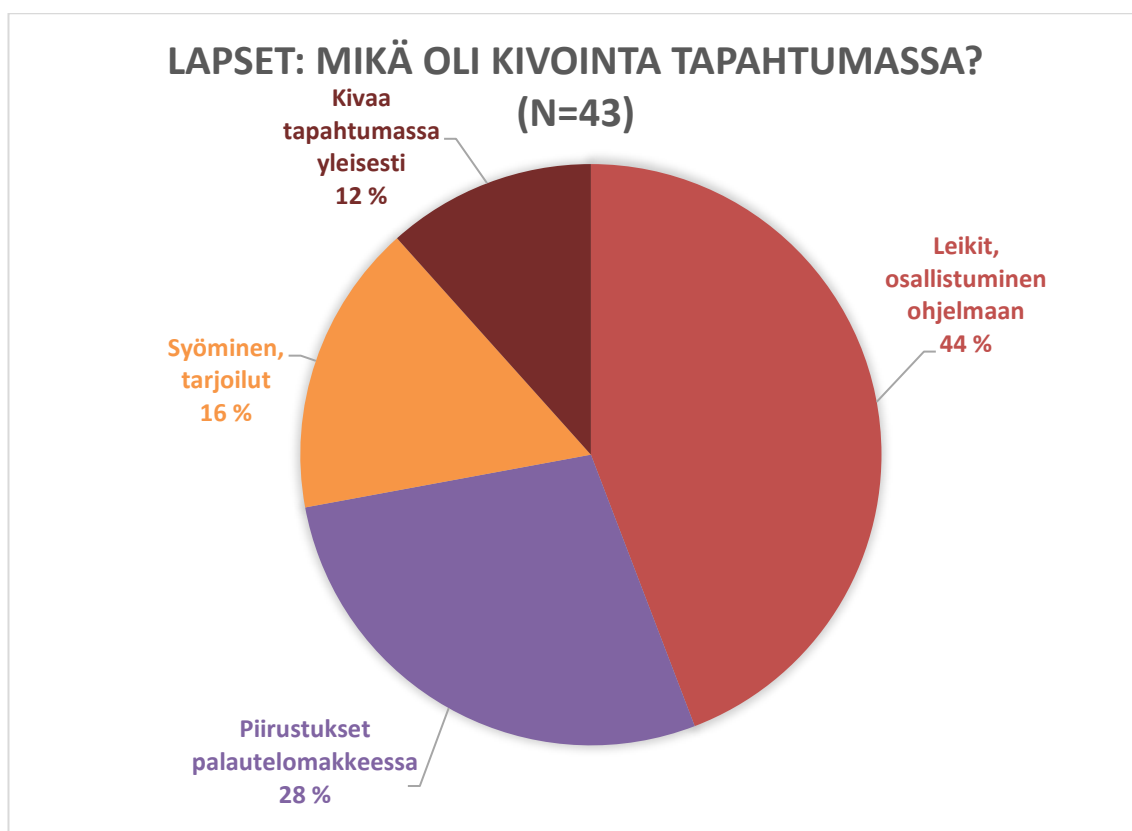


Kuvio 13 Lapsen vastaus kysymykseen, mikä oli kivointa tapahtumassa.

Kuten edellä mainitsin, lapsilta tuli eniten vastauksia leikkeihin ja ohjelmaan liittyen. Jopa 19 vastauksista sisälsi maininnan ohjelmaan tai leikkiin. Myös piirustusten määrä oli suuri, 12 vastauksista sisälsi jonkun piirustuksen. Lapsilla oli siis mahdollisuus ilmaista itseään omalla tavallaan. Osallisuuden toteutumista voi arvioida vastausten perusteella niin, että lapset pääsivät suunnittelemaan sekä osallistumaan ohjelmaan, ja pitivät siitä. Lapsilla oli mahdollisuus myös ilmaista itseään ja kertoa omia mielipiteitään vanhemman avulla tai piirtämällä itse.

Seitsemän lasta mainitsi keksin ja mehun yhdeksi kivoimmista asioista. Tarjoilut saattoivat nousta niin tärkeäksi sen takia, että lapset olivat itse leiponeet keksit tai siksi, että niitä syötiin juuri ennen palautekyselyyn vastaamista. Makeat tarjoilut myös tuovat päiväkotiarkeen juhlan tuntua, ja mielestäni onkin erittäin hienoa, että lapset olivat tyytyväisiä tarjoiluihin,

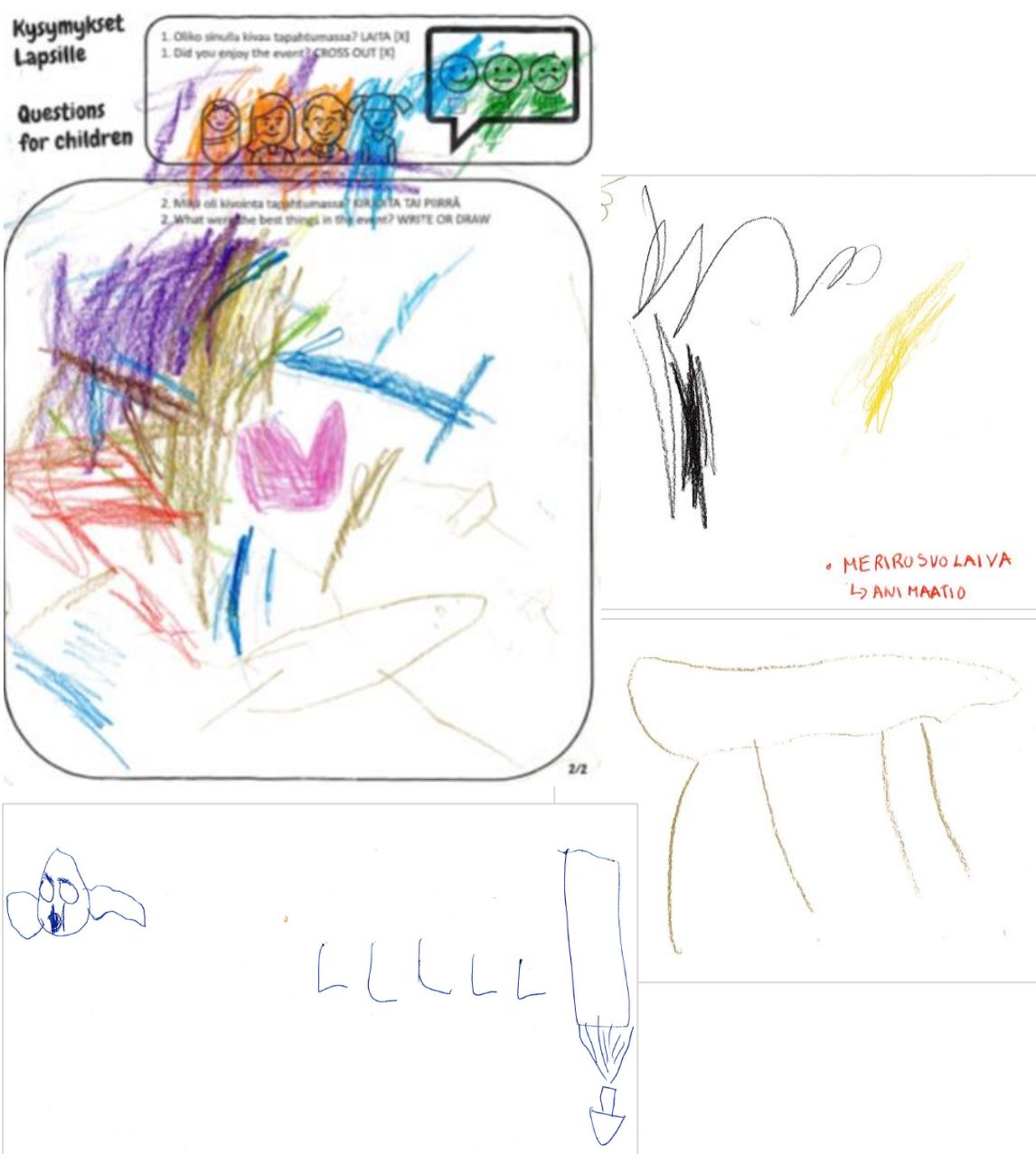
kuten eräs lapsi kirjoitti ”Me syömme keksiä, ja kahvia, se oli kiva tapahtumassa.” Viidessä vastauksessa todettiin, että kaikki oli kivaa tai kaikki oli hyvin.



Kuvio 14 Lasten vastausten jakautuminen neljään luokkaan



Kuvio 15 Angry Birds -piirustuksia kyselylomakkeista.

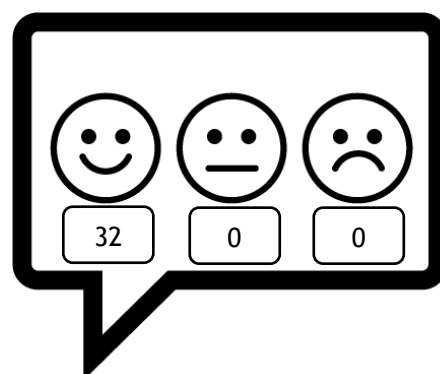


Kuvio 16 Lasten palautteita piirustuksien muodossa.

6.2 Vanhempien ja perheenjäsenten vastaukset

Kysymykseen ”Oliko teillä kivaa tapahtumassa?” kaikki vastanneet perheenjäsenet (N=32) ilmoittivat pitävänsä tapahtumasta valittuaan hymiöistä iloisimman. Vanhempien ja perheenjäsenten vastaukset avoimeen kysymykseen ”Mistä piditte tapahtumassa?” jakautuivat kolmeen luokkaan:

1. Kivaa tapahtumassa yleisesti (N=17)
2. Leikit, osallistumien ohjelmaan (N=16)



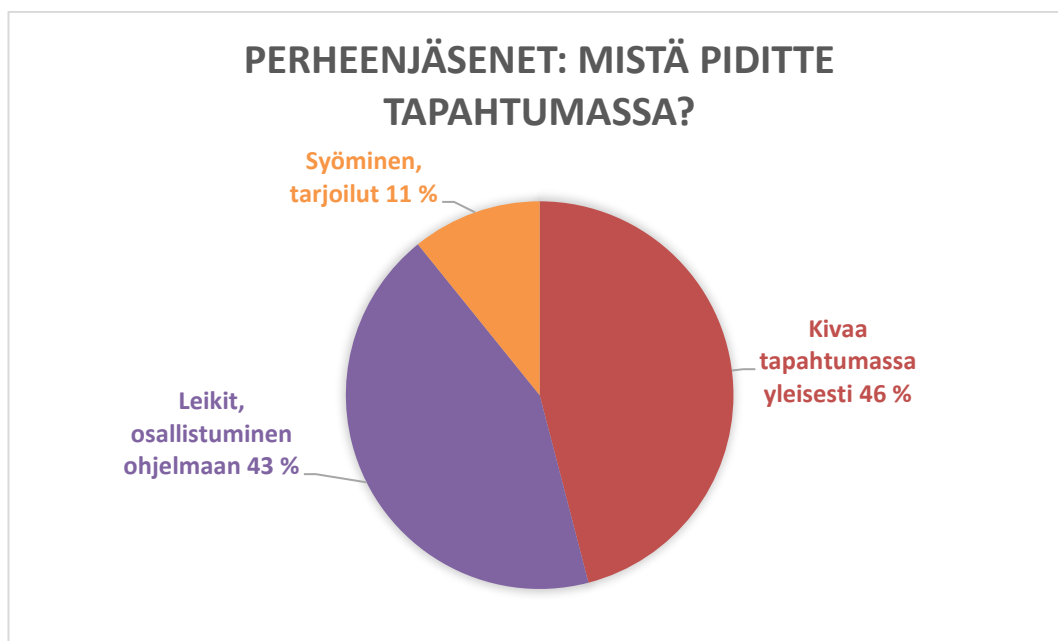
3. Syöminen, tarjoilut (N=4)

Osassa vastauksissa oli moneen luokkaan sopiva maininta, joten yhteensä eri luokkiin sopivia vastauksia tuli 37. Niukka enemmistö vanhemmista ja perheenjäsenistä pitivät tapahtumaa yleisesti onnistuneena. Toiseksi eniten pidettiin tapahtuman ohjelmasta ja leikeistä. Vain neljä mainitsi tarjoilut erikseen. Vanhemmilta ja perheenjäseniltä saadut palautteet olivat kannustavia ja monet olivat innoissaan järjestetystä tapahtumasta. Moni vastaus kertoi onnistuneesta tapahtumasta ja hyvästä hengestä: *”Tapahtuma oli kiva, koska koko perhe pääsi tustumaan päiväkotiin ja leikkimään yhdessä! ☺”*, *”Yhdessäolo oli mukavaa (yhdessäolo yli ryhmärajojen), lisäksi paikalle oli helppo ja mukava tulla, kun aikataulutus oli joustava”* ja *”Änkkärradasta, interaktiivisuudesta, kaikesta, ihanaa nähdä rauhassa myös pk:n aikuisia, KIITOS TEILLE <3”*

Ohjelmaan liittyvät palautteet olivat toiseksi suurin luokka. Perheenjäsenet ja vanhemmat pitivät erityisesti Angry Birds-munajahdista pihalla, lasten töistä seinillä, animaatioista ja haastatteluista sekä museosta ja käpylehmätyöpajasta. Vanhempien palautteita oli muuan muassa: *”Ulkona munien etsintä oli kiva kun oli niin hieno ilmakin. Passikin oli hieno. Ihania kaurakeksejä oli leivottu. Mukavaa, että lapset olivat päässeet leipomispuuhiin ☺ Haastattelu oli hyvä idea. Ihania vastauksia.”*, *”Tapahtuma oli hyvin järjestetty. Vanhat tavarat olivat erityisen mielenkiintoisia. Lasten tekemä video oli hauska.”* ja *”Lasten työt esillä, kahvila, kiva tunnelma ☺ Kiitos.”* Syömiseen ja tarjoiluun liittyviä palautteita tuli neljä ja nekin yhdessä useamman mainitun asian kanssa. Mielestäni perheenjäsenten ja vanhempien vastauksista huokuu tyytyväisyys tapahtuman ilmapiiriin ja lasten suunnittelemaan ohjelmaan. Positiivisten ja eri asioita mainitsevien palautteiden määrästä voi jo päätellä, että tapahtuma oli onnistunut ja sen monipuolinen ohjelma vastasi vieraiden toiveisiin.



Kuvio 17 Angry Birds -hahmot piileskelivät pihalla.



Kuvio 18 Perheenjäsenten ja vanhempien pitäminen tapahtumasta.

6.3 Kehittämisehdotukset

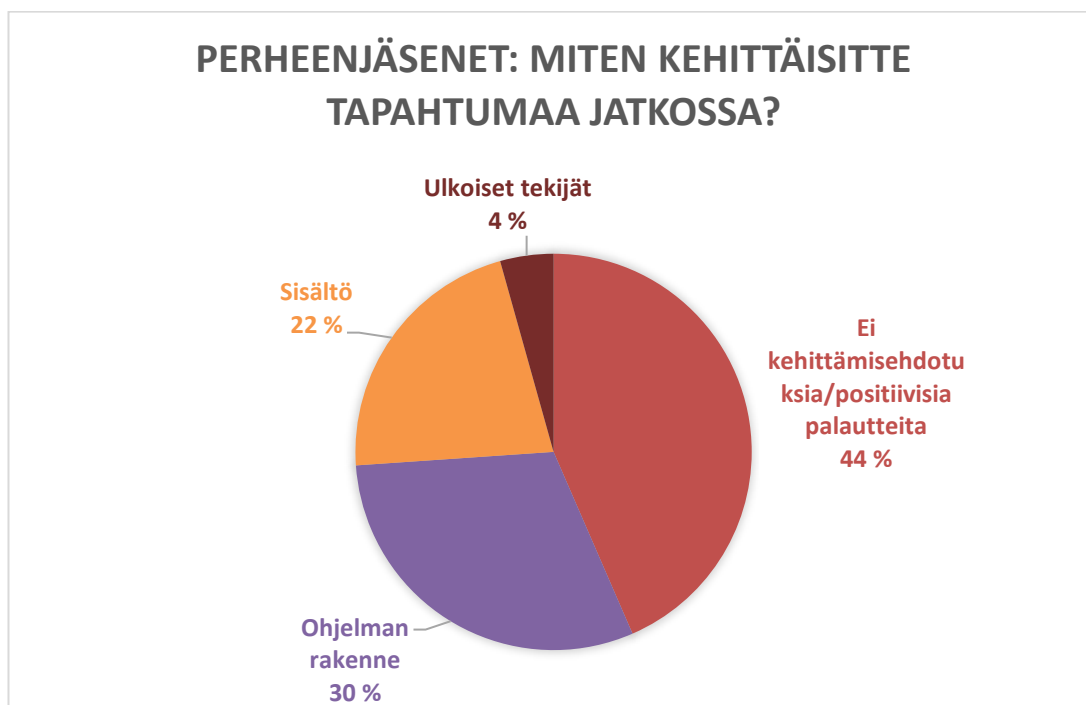
Kyselylomakkeessa oli perheenjäsenille ja vanhemmille avoin kysymys, jossa kysyttiin, miten kehittäisitte tapahtumaa jatkossa. Kyselylomakkeista 24 oli kirjattu kehittämissuhteita tai terveisiä järjestäjille. Vastaavanlaisen tapahtuman järjestämiseen tuli kehittämissuhteita varsin ohjelmaan ja aikatauluun. Kehittämissuhteet jakautuivat neljään luokkaan:

1. Ei kehittämissuhteita, positiivisia palautteita (N=11)
2. Ohjelman rakenne (N=7)
3. Sisältö (N=5)
4. Ulkoiset tekijät (N=1)

Suurin osa vastasi olleensa tyytyväinen, eikä keksinyt mitään kehitettävää. Vastauksina oli muun muassa ”*Ei tule ideoita, oli jo kaikkea keksitty. 😊*”, ”*Mukavia tapahtumia. Tällaisia lisää.*” ja ”*Tällainen tapahtuma on ihan ok. Kehitystä on tapahtunut. 70 vuotta sitten ei ollut tällaisia, Vaari.*” Positiiviset palautteet myös tässä kyselyn kohdassa kertovat mielestäni siitä, että tapahtuma koettiin onnistuneeksi.

Seuraavaksi vastauksia tuli ohjelman rakenteeseen. Näissä nousi esiin muun muassa ohjauksellisuuteen ja ajankohtaan liittyvät tekijät. Jopa neljä vastausta liittyi myöhäisempään alkamisajankohtaan, joten asia on ehdottomasti huomioitava seuraavaa tapahtumaa suunniteltaessa. Kaksi palautetta liittyi opastukseen ja ohjeistukseen, ja yhdessä toivottiin jatkossakin yhtä vapaamuotoista toimintaa. Nämä palautteet nivoutuvat yhteen ja kertovat siitä, että henkilökunnalla ja opastuksella on erityisen tärkeä rooli vapaamuotoisessa tapahtumassa.

Ohjelman sisältöön liittyvät palautteet voi nähdä myös vanhempien ja perheenjäsenten aloitteina päiväkodin toiminnalle jatkossa ja ne pitää muistaa, kun seuraavaa isompaa tapahtumaa suunnitellaan. Sisältöön ehdotettiin lisää laulua ja leikkiä. Ehdotuksina tuli myös salin käyttö sisäleikkipuistona köydet ja renkaat hyödyntäen ja kaikkien yhdessä tuottama yhteisöllinen tuotos tai taideteos, missä jokaisen vierailijan kädenjälki näkyisi. Ulkoisiin tekijöihin liittyvä palaute liittyi säähän: ”*Toivotaan kesäisempää säätä tansseille.*” Eli lähes kaikkiin palautteisiin pystytään vastaamaan tulevissa tapahtumissa.



Kuvio 19 Perheenjäsenten ja vanhempien kehittämissuhteiden jakautuminen eri luokkiin.

6.4 Henkilökunnan arvio tapahtumasta

Henkilökunta antoi myös tiimeissä arvokasta palautetta siitä, miten vastaavia tapahtumia voi kehittää jatkossa. Yhteisessä työyksikön kehittämissuhteissa 5.6.2017 kerättiin palautteet yhteensä kuudelta tiimiltä. Palautteenannon ohjeistuksessa pyydettiin nimeämään 1-3 asiaa, jotka onnistuivat tapahtumassa ja nimeämään 1-3 asiaa, joita pitäisi huomioida jatkossa paremmin. Henkilökunnan vastauksia ei luetteloitu, koska niitä oli selkeästi vähemmän, kuin kyselyssä lapsille ja vanhemmille.

Henkilökunta nimesi 11 kehittämisen kohdetta. Selkeitä kehittämissuhteita tuli tapahtuman aikatauluun ja valmisteluun. Vastuuhenkilöiden ja kaikkien läsnä olevien työntekijöiden roolit olisi pitänyt sopia vielä tarkemmin. Osa henkilökunnasta toivoi myös, että vastaavan kaltaiset tapahtumat ei saa peitota perinteisiä juhlia ja toisaalta toivottiin selkeyttä siihen, että oliko tapahtumalla tarkoitus korvata kaikkien ryhmien kevätjuhlia. Muilla kuin vastuuhenkilöillä

olisi pitänyt antaa aikaa tulla tutustumaan toimintapisteisiin ja tiedonkulkuun olisi pitänyt panostaa enemmän. Opasteet unohtuivat laittaa ulko-oville ja vanhemmat olivat kertoneet, etteivät olleet tarpeeksi informoituja tapahtumasta. Vastaavanlaisesta tapahtumasta toivottiin kokonaan omatoimista, koska esimerkiksi yhteislauluhetkellä olisi voinut olla enemmän vieraita.

Tapahtuman onnistumisia tuli kehittämisideoita enemmän, 16 kappaletta. Palautteista nousi esiin lasten ja vanhempien viihtyminen, tapahtuman monipuolinen ohjelma, mainittuina Angry Birds -puisto, yhteislauluhetki, lasten leipomiset ja kahvila. Tapahtumassa oli henkilökunnan mukaan yllättävän paljon osallistujia, osallistujat viihtyivät, se oli täysin onnistunut ja se kuvasi Suomea ja sen lähihistoriaa hyvin, luonto huomioiden. Tiimeissä innostuttiin tapahtumasta, ja jokainen tiimi oli hoitanut oman osuutensa hyvin. Mainokset ja julisteet saivat myös kiitosta ja pääasia, eli lasten osallisuus tapahtumassa onnistui ja näkyi.

6.5 Posterit

Posterit on yleinen tapa esitellä tutkimustietoa tai toiminnan tuloksia julkaisun muodossa. Tieteellinen posterit keskittyy tutkimuksen esittelyyn ja tulosten läpikäyntiin. Ammatillinen posterit voi olla kuvaus projektista tai tapahtumasta, ja sisältö on vapaamuotoisempi. Posterin selkeys ja yksinkertaisuus tukevat sitä, että posterit luetaan muutaman metrin päästä. Suunnittelu ja toteutus vievät aikaa. (Laurea-ammattikorkeakoulu, 2013.)

Tein tapahtumaa ja osallisuuden toteutumista kuvaavan posterin, joka toimii myös opinnäytetyön ammatillisena julkaisuna (liite 4). Posterit on tarkoitettu yhteistyökumppanini Vantaan Sivistystoimen varhaiskasvatuspalveluiden sekä yhteistyöpäiväkodin sisäiseen ja ulkoiseen viestittämään. Posterissa on noudatettu Laurean omaa posterimallipohjaa sekä ohjeistusta ja siinä on huomioitu yhteistyökumppanin logoineen. Itselleni oli tärkeää tuottaa posterit, joka kiinnostaa lukijaansa ja kertoo mahdollisimman monipuolisesti onnistuneesta tapahtumasta ja osallisuuden toteutumisesta. Tein posteriin kuvitukseksi palautteista kootun sanapilven.

Keskityin tutkimuksessani erityisesti Shierin mallin neljännen tason, eli ”lapset mukana päätöksenteossa” toteutumisen seuraamiseen. Sen toteutuminen mahdollistaa demokraattiseen päätöksentekoon tapahtuman suunnittelussa ja toteutumisessa. Tapahtuma on suunniteltu lasten kanssa yhdessä, eli valtaa siirrettiin lapsille. Tapahtuman järjestäminen ei siirtynyt lapsille, vaan kasvattajat olivat vastuussa tapahtuman toteutuksesta. Lasten ollessa mukana päätöksenteossa kaikki kolme kohtaa, avautumien, mahdollistaminen ja sitoutuminen loivat pohjan lasten osallisuuden toteutumiselle. Muutenkin tapahtuman arviointi vastasi demokraattista toimintaa, lapsille annettiin mahdollisuus antaa palautetta ja vaikuttaa toiminnan kehittämiseen.

4. LAPSET
MUKANA
PÄÄTÖKSEN-
TEOSSA

Avautuminen: Aikuisella valmius ottaa lapset mukaan päätöksentekoon
Mahdollistaminen: Toimintatavat, joilla lapset otetaan mukaan päätöksentekoon
Sitoutuminen: Lapset mukana työyhteisön päätöksentekoprosessissa

Kuvio 21 Shierin (2001) osallisuuden polku -mallin 4. taso

Vennisen ja Leinosen (2013) julkaisemassa lasten osallisuuden kokemukset ja tekijät -listassa kuvattiin suomalaisen varhaiskasvatuksen tutkimusten perusteella nousseita osallisuutta vahvistavaa tekijää. Opinnäytetyöni tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa toteutuivat havainnointien ja kyselyn vastausten perusteella lapsen osallisuuden kokemuksien ja tekijöiden kohdat (1.) Lapsi kokee itsensä merkitykselliseksi ja tärkeäksi omaksi itsekseen: lapsi pääsi osallistumaan tapahtuman suunnitteluun ja nauttimaan siitä omana itsenään, (4.) Lapsen vaikutusmahdollisuudet ja niiden tukeminen: yhteisessä tapahtumassa kaikki pääsivät osallistumaan lasten itse suunnittelemaan ohjelmaan ja se oli merkityksellistä, ja (7.) Ympäristön ja yhteisön yhteinen tulkitseminen ympäristöissä, jossa lapsi toimii: tapahtumassa ja sen suunnittelussa jaettiin kokemuksia yhdessä muiden lasten ja perheenjäsenten kanssa.

VKK-Metron (2011) osallisuuden lisäämiseen liittyvässä kehittämishankkeessa lasten osallisuuden lisäämiseen keskityttiin arjessa. Monen päiväkodin kuvauksessa toistuu samankaltainen ajatusmaailma lasten lisäämisestä päätöksentekoon ja aiempien toimintatapojen uudelleen pohtimisesta. Lasten osallisuuden lisääminen nosti henkilökunnassa onnistumisen ja innostumisen tunteita, ja samankaltaisia tunteita olen kokenut tätä tutkimusta tehdessä.

Suomi 100 -teema toimi hyvin tapahtuman yhdistävänä tekijänä. Tarkoitus oli esitellä Suomen lähihistoriaa, tehdä tapahtuma yhdessä ja esitellä päiväkodin kauden toimintaa. Kaikissa näissä tavoitteissa onnistuttiin havainnoinnin ja palautteiden perusteella. Moni mainitsi palautelomakkeissa, että oli mukava tutustua päiväkodin kaikkiin tiloihin ja viettää rentoa juhlaa yhdessä. Suomen lähihistoriaa esiteltiin näyttävästi lasten taideteoksissa sekä yhdessä rakennetussa museossa. Lasten suunnitteleman toiminnan ohella myös henkilökunta pääsi toteuttamaan omia mielenkiinnon kohteitaan. Vaikka se ei ollutkaan työn tavoitteena alussa, on myös

henkilökunnan osallisuus omassa työssään merkittävä asia ja se lisää varmasti motivaatiota työhön.

Lapsilta ja vanhemmilta saadut palautteet puhuivat onnistuneen tapahtuman puolesta. Kuten Vallo ja Häyrinen (2012) kirjassaan esittelivät, että onnistuneen tapahtuman hyvän hengen pystyy aistimaan, niin päiväkodin tapahtumassa ilo kupli ja ihmiset olivat hyvällä tuulella. Pelkkä lasten ilon seuraaminen sai henkilökunnan sekä vanhemmat iloiseksi. Tällä yksinkertaisella mittarilla voin todeta, että tapahtuma oli onnistunut ja siellä viihdyttiin. Myös tekemäni Vallon ja Häyrisen (2012) kirjasta tuttuja strategisen ja operatiivisten kysymysten kolmioiden kaikki kohdat toteutuivat, joten silläkin asteikolla tapahtuma oli onnistunut.

Tapahtumien suunnittelu oli minulle myös tuttua aiemmista töistä ja luottamustoimista. Vaikka aikataulu oli hyvin suunniteltu ja mietitty, tuli henkilökunnan palautteista ilmi, että aikaa olisi pitänyt olla tapahtuman suunnitteluun vielä enemmän. Myös tiedonkulkuun toivottiin parannusta. Oman kokemuksen mukaan nämä kaksi samaista ongelmaa seuraavat jokaista itse järjestettyä tapahtumaa. Projektipäällikön päässä saattaa olla paljon tietoa ja ideoita, mutta niiden jakamiselle ei ehkä löydy yhteistä aikaa tai viestintäkanavia. Uuden roolin ottaminen työyhteisössä on haasteellista, vaikka kokemusta tapahtumajärjestämisestä olikin.

Lasten, vanhempien ja perheenjäsenten palautteiden mukaan tapahtuma oli onnistunut. Päiväkodissa ei ole lähiaikoina tehty päiväkodin sisäisiä kyselyitä perheille, joten vastauksissa saatiin myös arvokasta tietoa siitä, miten vanhemmat kokivat tapahtuman ja minkälaista toimintaa he haluaisivat jatkossa nähdä. Vapaa liikkuminen ja päiväkotiiin tutustuminen rennommin nähtiin positiivisena asiana. Vanhemmilta tuli myös selkeitä ehdotuksia tapahtumien aikataulutukseen ja ajankohtaan sekä konkreettisia ideoita ohjelmaksi vastaavaan tapahtumaan. Näitä aloitteita ei voi ohittaa ja ne tulee huomioida päiväkodin tapahtumatoiminnassa jatkossa. Tapahtuma ja sen suunnittelu voidaan nähdä onnistuneina palautteiden sekä havainnointien perusteella. Osallisuuden toteutumista voitiin arvioida Shierin ja Vennisen ja Leinosen teorioiden pohjalta. Henkilökunnan palautteiden perusteella tapahtuma oli onnistunut, mutta jatkossa tulee miettiä varsinkin aikataulua, tehtävänjakoa ja sitä, mitä tapahtuma edustaa. Selkeästi päiväkodin yhteisille tapahtumille on tarvetta, joten tapahtuman muodostuminen jokavuotiseksi perinteeksi on mahdollisuus. Tapahtumaa voi myös miettiä keskelle toimintavuotta, jolloin ajankohtaisuus toimintakauden päättymiseen ei ole välttämättömyys.

8 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksessa tulee arvioida tulosten luotettavuutta ja pätevyyttä. Arviointiin on käytössä erilaisia menetelmiä ja mittareita, esimerkiksi kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan mitata reliabiliteettia, eli saako kaksi eri tutkijaa saman tuloksen aikaiseksi. Validiuksella tar-

koitetaan sitä, että mittari, jota käytetään, pystyy mittaamaan juuri sitä, mitä halutaan. Tutkija voi käsitellä tietoa kuitenkin hyvin eri tavalla, esimerkiksi kyselytutkimuksen vastaaja on ymmärtänyt kysymykset eri tavalla, mutta tutkija näkee vastaukset alkuperäisen ajattelumallinsa kautta. Yhtä lailla tapaustutkimus on haasteellinen mieltä, onko tutkimus toistettavissa ja onko mittarit oikeat. Tapaushan on ainutlaatuinen tilanne tutkitusta asiasta. Luotettavuuden ja pätevyden arviointi on tärkeää jokaisessa tutkimuksessa, ja varsinkin kuvauksellisissa tutkimuksissa on hyvä arvioida, onko tulkinnot luotettavia. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta tukee tarkka kuvaus sekä luokittelun tekeminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226-227.)

Laadulliseen, osallistuvaan tutkimukseen liittyy myös haasteita, jotka myös antavat tutkimustavoille oman ainutlaatuisen jälkensä. Päiväkodissa tapahtuvan osallistuvan laadullisen tutkimuksen tekeminen vaatii tekijältään henkilökohtaista kokonaisvaltaista sitoutumista ja kiinnostumista tutkittavien maailmaan kahdella tasolla; ihmissuhteissa ja tutkittavan ilmiön henkilökohtaisessa tuntemisessa ja asenteessa. Tutkimuksen tekijän persoona on läsnä tilanteissa ja tutkimuksen tekemiseen tarvitaan herkkyyttä oman vuorovaikutuksen ja henkilökohtaisten suhteiden tunnistamiseen. Tutkimuksen tekeminen arkielämässä voi olla kuormittavaa ja omia tunneperäisiä reaktioita pitää pystyä purkamaan, vaikka pitämällä tutkimuspäiväkirjaa. Myös omien arvojen, asenteiden ja käsitysten tiedostaminen ja tunnistaminen vaikuttavat luotettavuuteen tutkimuksessa ja ne pitää ottaa huomioon jatkuvasti. Se, että tutkimuskohteeseen olla henkilökohtaisessa suhteessa, on samaan aikaan vahvuus ja heikkous. Henkilökohtainen suhde auttaa ymmärtämään ja se motivoi tutkimuksen tekoa, mutta se ei saa sokeuttaa. Laadullinen tutkimus tuottaa paljon materiaalia, ja aineiston rajaaminen, sekä tutkittavaan ilmiöön tai asiaan tutustuminen etukäteen auttavat jäsentelyssä ja analysoinnissa. (Munter & Siren-Tiusanen 1999, 191-193.)

Lapsella on ihmisoikeuksia Yhdistyneiden Kansakuntien YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksien nojalla, jotka luovat perusteet myös tutkimuksen eettiselle pohjalle. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan (12. artiklassa) lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja huomioonotetuksi kaikissa itseään koskeissa asioissa, (13. artiklassa) oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä, joka kattaa oikeutena vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaista tietoa ja ajatuksia sekä (16. artiklassa) oikeus yksityisyyteen ilman mielivaltaista puuttumista miltäkään muulta taholta. (Unicef, 2017.)

Kaikessa lasten kanssa tehtävässä tutkimuksessa on eettisyyteen kiinnitettävä erityisesti huomiota. Tutkittavaan asiaan tulee hakea yhtä lailla lupa lapsen huoltajilta, mutta myös instituutiolta, jonka alaisessa päiväkodissa, koulussa tai laitoksessa tutkimus tehdään. Luvan myöntäjä voi olla esimerkiksi ministeriö, järjestö tai kunta. Tutkimusta tehdessä tulee myös

tarkkaan miettiä, millaisia tutkimuksia lasten kanssa voi tehdä ja missä vaiheessa aikuiset tekevät päätökset. Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi ja terve kehitys tulee olla ydinsääntö tutkimusta tehdessä. Lasta tuleekin suojata kaikelta mahdollisilta haitoilta, joita tutkimuksesta voi seurata. YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen lisäksi lapsen anonymiteetin toteutuminen ja lastensuojelulain noudattaminen ovat kaiken lapsiin liittyvän tutkimuksen pohja. (Ruoppila 1999, 26-37.) Varhaiskasvatuksen ammattieettisissä ohjeissa korostuvat lapsen kohtaaminen aidosti läsnä olemalla, lapsen itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ja valintoja tehdessä kehitys- ja ikätason huomioiminen, luottamuksellisesti toiminen vaitiolovelvollisuutta noudattaen, oman ammattiosaamisen kehittäminen ja työtapojen arviointi sekä hyvä työilmapiirin edistäminen ammatillisesti arvostaen omaa ja muiden osaamista (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto 2017).

Olen tutkimuksessani huomionut aineistolähtöisen ja tapaustutkimuksen haasteet luotettavuuden arvioinnissa. Olen pitänyt muistiinpanoja kaikista tapaamisista ja suunnitteluhetkistä ja olen kuvannut tapahtumia mahdollisimman tarkasti. Tutkimuksen tekoon on haettu tutkimuslupaa Vantaan kaupungilta ja se myönnettiin 26.5.2017. Hain tutkimuslupan kirjallisesti, ja sen liitteenä oli tutkimussuunnitelma. Olen veloitettu lähettämään kirjallisen työn Vantaan kaupungin kirjaamoon ja toimitan yhteistyökumppanille myös tämän raportin ja tapahtumasta tehdyn posterin. Kyselylomaketta tehdessäni huomioin lasten ymmärryksen tason ja annoin heille vaihtoehdon toteuttaa itseään heille sopivalla tavalla, esimerkiksi piirtäen. Kyselylomakkeessa kerrottiin myös, kenen tutkimus on kyseessä ja mihin vastauksia käytetään. Tein kyselylomakkeen kaksikielisenä versiona, sillä päiväkodissa on paljon eri kulttuuri- ja kieli- taustaisia lapsia ja perheitä. Olin myös itse paikalla jakamassa kyselyitä ja pystyin esittelemään tutkimusta jokaiselle ja annoin lisätietoa tarvittaessa.

Olen käsitellyt kyselytutkimuksen aineiston yksityiskohtaisesti läpi ja luokitellut tarkasti vastaukset. Vaikka kehittämisehdotusten ja henkilökunnan rakentavan palautteen vastaanottaminen oli haastavaa, olen kuvannut ne tässä työssä avoimesti. Suoritin opinnäytetyöni paikkaan, jossa olen työskennellyt kaksi ja puoli vuotta ja työni jatkuvat edelleen, joten objektiivisen tarkkailijan rooliin en ole taipunut. Toisaalta koen, että tuttuudestani oli myös hyötyä, vanhemmat uskalsivat kertoa mielipiteistään suuremmin tapahtumassa. Vaikka tutkimustulokseni tukevat käsitystäni siitä, että tapahtuma oli erittäin onnistunut, ei toiminnallisessa osuudessa saavutettu kaikkia antamiani tavoitteita. Vanhempien osallisuutta on vaikea arvioida, kun vain yksi vanhempi halusi osallistua ohjelman toteuttamiseen. Yhtä lailla osallisuuden mahdollistaminen ei toteutunut kaikissa ryhmissä samalla tavalla aikataulun tai ajankohdan takia.

Olen opinnäytetyössäni huomionut YK:n lasten oikeuksien sopimuksen kohtia, kuten lapsella on ollut oikeus tulla kuulluksi ja kertoa mielipiteensä tapahtuman suunnitteluvaiheessa sekä

tutkimusosuudessa. Tutkimus suoritettiin vanhempien läsnä ollessa, ja se säilyttää lasten anonymiteetin eikä uhkaa lasten hyvinvointia ja terveyttä missään vaiheessa. Halusin omalta osaltani tukea lapsen kuulemistani hänen omalla tavallaan eli lapset ovat voineet käyttää kertoessaan toiveistaan tapahtuman suhteen kuvakortein ja viittomin, minkä lisäksi kyselytutkimukseen voi vastata vaikka piirtämällä. Tapahtumaan osallistuminen myös perustui vapaaehtoisuuteen ja jokainen osallistuja sai päättää, kuinka paljon on mukana ja mitä haluaa tapahtumassa tehdä. Olen toteuttanut opinnäytetyössäni oman alan ammattieettisiä ohjeita ja olen ollut erityisen tarkka lasten osallistumisesta tutkimukseen ja työhön. Olen antanut lapselle mahdollisuuden ilmaista itseään oman kehitys- ja ikätasonsa mukaan. Olen huolehtinut luotettavuudesta ja suojannut lasten anonymiteetin raportissani. Tapahtumaa tehdessä ja arvioidessa olen kehittänyt omaa ammatillista osaamista ja olen arvioinut myös omia työtapoja sekä edistänyt hyvää työilmapiiriä.

Päädyin tapahtuman kuvauksessa siihen, että en käytä dokumentoinnissa kuvia lapsista. Tapahtuman kuvaaminen onnistui kyselylomakkeiden ja tapahtuman tunnelmaa kuvaavien valokuvien kautta. Lapsilta on kysytty töiden julkaisusta tapahtumassa. Päiväkotiä ja sen lapsia ei ole tunnistettavissa tästä raportista tai posterista. Olen tehnyt havainnointia suunnittelun ja tapahtuman aikana ja niistä tehdyt muistiinpanot hävitän asianmukaisesti. Havainnoinnista tehdyissä kuvailuissa ei ole myöskään tunnistamisen mahdollisuutta.

Tutkimuksen kohderyhmä oli minulle tuttu henkilökohtaisella tasolla, koska työskentelin samassa päiväkodissa. Olen pitänyt henkilökohtaista tuntemista ja persoonaa mukana tutkimuksen teossa vahvuutena, mutta olen myös joutunut ottamaan etäisyyttä tutkittavaan asiaan ja aiheeseen. Teen yleisestikin lastentarhanopettajan työtäni persoonallisella otteella ja se voi näkyä myös tutkimuksessa. Tutkimuksen tuloksia arvioitaessa tuleekin ottaa henkilökohtainen tausta ja tuttuus huomioon. Antavatko tutkittavat ihmiset suoraa palautetta tuntiessaan tutkimuksen tekijän hyvin? Varsinkin palautteen saaminen omilta kollegoilta tuntui alussa vaikealta ottaa vastaan. Tutkimuksen ja opinnäytetyön tekeminen myös tukevat oman ammatillisuuden kasvuani, sillä olen joutunut arvioimaan omaa työpanostani ja tapahtumaa, josta olen ollut päävastuussa. Minua kuitenkin johtaa intohimo työskennellä varhaiskasvatuksessa ja varsinkin lasten osallisuuden vahvistaminen päiväkotiarjessa on minulle muotoutunut tärkeäksi työtavaksi.

Jatkoa ajatellen koko työyhteisön on mietittävä, miten vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa voi vahvistaa. Teoriapohjan ja havaintojeni pohjalta vanhempien rooli varhaiskasvatuksessa on ohut ja sen vahvistaminen lisääsi kodin ja päiväkodin välistä vuoropuhelua. Oma ammatillisuuteni vanhempien kohtaamisessa ja lasten osallisuuden mahdollistajana on kasvanut huomattavasti tätä opinnäytetyötä tehdessä. Otankin ilolla vastaan uuden varhaiskasvatussuunnitelman kirjaukset lasten ja vanhempien osallisuuden lisäämisestä. Tutkimusta voi

jatkaa myös vanhempien osallisuuden vahvistamisen kautta. Miltä näyttäisi vanhempien kanssa suunniteltu tapahtuma?

9 Pohdinta

Tapahtumapäivästä on nyt kolme kuukautta ja olen elänyt päivää yhä uudelleen ja uudelleen tätä työtä kirjoittaessani. Tapahtumasta saadut palautteet ovat antaneet paljon ajattelun aihetta, mutta minut on vallannut onnistumisen ja innostuksen tunne siitä, miten hyvin tapahtuma meni. Tapahtumassa lasten ilo tarttui minuunkin ja ihmiset halusivat mielellään osallistua kyselyyn. Moni lapsi tuli ylpeänä kertomaan, että *”hei, minä olen ollut leipomassa näitä keksejä”*, tai *”minä löysin kaikki Angry Birds -hahmot pihalta.”* Tapahtuma vahvisti jälleen kerran syitä, miksi haluan työskennellä päiväkodissa. Myös muun työyhteisön mukaan lähteminen rankan toimintavuoden lopussa oli ihailtavaa. Vaikka työkavereiden palautteiden luku oli rankkaa, niin ajattelin, että tapahtuma toteutettiin yhdessä. Vaikka olin päävastuussa, en ollut yksin vastuussa. Kaikki kyselyn palautteet ja henkilökunnan palautteet ovat arvokkaita työyhteisölle ja ne pitää huomioida toimintaa suunniteltaessa.

Teoriat osallisuudesta sekä uuden varhaiskasvatussuunnitelman tulkitseminen ovat tuoneet uutta osaamista minulle. Olen päässyt myös toteuttamaan uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteita käytännössä. Lasten ja vanhempien palautteet tapahtumasta myös toimivat hyvinä aloitteina toiminnan suunnittelulle jatkossakin. Olen joutunut pohtimaan omaa ammatillisuuttani ja toimintaani lastentarhanopettajana. Tapahtuman suunnittelu ja osallisuuden vahvistaminen sen avulla ovat auttaneet luomaan toimintatapoja, joissa kuuntelen lasten aloitteita herkemmin, sekä olen aidosti läsnä. Lasten osallisuus toteutuu parhaiten silloin, kun itse on valmis vastaanottamaan aloitteita. Olenkin aloittanut tämän toimintakauden innolla ja uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa toteuttaen. On myös ollut ilo ymmärtää, miten lasten osallisuus on jo toteutunut toiminnan suunnittelussa aiemminkin, ja nyt sitä pystyy arvioimaan tarkemmin. Vanhempien kuuntelu ja hyvä asiakassuhteen ylläpito vaativat yhtä lailla enemmän huomiota. Haluan olla jatkossa kehittämässä toimintatapoja, joissa vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö tuottaa enemmän päiväkodin toimintaan ideoita ja suunnitelmia.

Tapahtuman järjestäminen ja siihen liittyvä organisointi oli minulle tuttua entuudestaan, mutta järjestin nyt ensimmäisen kerran tapahtuman päiväkodissa. Tapahtumamarkkinoinnin ja suunnittelun lainalaisuudet eivät toteutuneet tässä tapahtumassa samalla tavalla, kuin olen tottunut. Tietotulva vanhemmille on suuri, ja toivon, että tapahtuma ei jäänyt keneltäkään huomaamatta, vaikka kaikki perheet eivät osallistuneetkaan. Myös monikulttuurisuuden huomiointi vaatii tapahtuman järjestämiseltä paljon. Kynnys osallistua vapaamuotoiseen tapahtumaan voi olla korkea, jos ei ymmärrä tai puhu suomea kunnolla. Jatkossa kaikkien perheiden

huomioimiseen kutsumisessa on mietittävä selkeä toimintasuunnitelma. Osallisuuden toteutuminen ei välttämättä tasapuolista, koska myös osallistujalla on myös valinnanvapaus siihen, onko mukana toiminnassa vai ei.

Tapahtuman teeman valinnassa onnistuttiin hyvin. Teema oli osalle lapsista tuttu ja toisaalta ajankohtaisuudessaan nosti Suomen juhlavuotta esille myös henkilökunnalle ja vanhemmille. Teema oli ajankohtainen myös kaupungin tasolla, vaikka ohjaus Varhaiskasvatuspalveluiden osalta jäi ohueksi. Tapahtumassa sai käyttää juhlavuoden ilmettä ja logoja, ja se yhdisti tapahtuman isomman kattotapahtumasarjan alle, vaikka olikin itsenäinen ja itse järjestetty tapahtuma. Tärkeintä kuitenkin oli se, että yhteistyö päiväkodissa sujui ja tapahtuma suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä. Käytin posterin tekemiseen paljon aikaa ja päädyin kuvien sijaan käyttämään palautteista koottua sanapilvää. Positiiviset palautteet ja sanat kuvasivat tapahtuman onnistumista ja henkeä paremmin. Pääsin käyttämään myös graafisen suunnittelun osaamistani tässä, posterissa ja mainosjulisteissa. Uskon, että posteristani on hyötyä myös yhteistyökumppaneilleni.

Jatkossa tämänkaltaista tutkimusta tehtäessä suosittelen pienemmän ryhmän kanssa toteutettua toimintaa. Olisin halunnut olla läsnä kaikissa ryhmissä havainnoimassa lasten kanssa käyttäjä suunnitteluhetkiä, ja nyt tietoni perustuu osittain muiden havaintoihin ja käsityksiin. Myös osallisuuden käsitteen avaaminen tarkemmin olisi helpottanut tapahtuman suunnittelussa. Moni työntekijä voi käsittää osallisuuden teorian eri tavalla, joten selkeämpi ohjeistus olisi myös tukenut tasavertaisempaa osallistumista kaikissa ryhmissä. Kuitenkin kahden työntekijän suuri tuki sekä osallisuuden lisäämisessä, että tapahtuman suunnittelussa auttoivat minuakin koko tapahtuman rakentamisessa. Työntekijöiden oma innokkuus selkeästi tarttui lapsiinkin. Oman ammatillisen kehittymisen takia matka tapahtuman kannatti tehdä ja tunne siitä, että omalla sensitiivisellä asenteella ja lasten kuuntelulla saa paljon aikaan. Lapsetkin sitoutuvat toimintaan ihan eri tavalla, kun he pääsevät mukaan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Parhaimmillaan osallisuutta vahvistava toiminta tukee lapsen kasvua aktiiviseksi toimijaksi ja demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Lähteet

Finlex. 2017. Varhaiskasvatustalaki, 19.1.1973/36. Viitattu 15.9.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Heikka, J., Hujala E. & Turja L. 2009. Arvioinnista opiksi: havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Helsinki: Printel

Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J & Leinonen, J. (toim.) 2014. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus 2014

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press 2008

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001 Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Finn Lectura.

Kronqvist, E-L. 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Kirjassa Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. 2015. Varhaiskasvatuksen eettiset periaatteet. Viitattu 17.9.2017. http://www.jhl.fi/portal/fi/tyoelama/ammattialatoiminta/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen_eettiset_periaatteet/

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2013. Viitattu 17.9.2017. Yleisiä ohjeita posterin tekoon. http://viestintapiste.laurea.fi/ind.pdf.doc.ppt/Posteri_yleinen_2013.pdf

Leinonen, J. 2014. Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Kirjassa Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. s. 16-40.

Munter & Siren-Tiusanen. Osallistuva kvalitatiivinen lähestymistapa kolmea vuotta nuorempien lasten päivähoidon tutkimisessa. Kirjassa Ruoppila I., Hujala, E., Karila, K., Kinon, J., Niiranen, P. & Ojala, M. (toim.) 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Kirjoittajat ja PS-viestintä Oy.

Mäkitalo, A.-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas B. (toim.) 2011. Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 25, 2011. Helsinki: Yliopistopaino. http://www.socca.fi/files/1373/Loytoretkella_osallisuuteen_kehittamista_ja_tutkimista_paivakodin_arjessa_II.pdf

Opetusalan ammattijärjestö. 2017. Varhaiskasvatuslaki. Viitattu 15.9.2017.
<https://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki>

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Viitattu 10.8.2017.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/perusteet

Opetushallitus. 2017a. VASU2017-verkkokomentointi. Viitattu 27.8.2017.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/vasu2017_verkkokomentointi/103/0/osallisuus_varhaiskasvatuksessa

Opetushallitus. 2017b. Yhteenveto VASU2017 -verkkokomentoinnin vastauksista. Viitattu 27.8.2017. http://www.oph.fi/download/173619_vasuverkkokysely.pdf

Opetushallitus. 2017c. VASU2017-komentointi - huhtikuu 2016. Viitattu 15.9.2017.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/vasu2017_komentointi_huhtikuu_2016

Puurula A. Kohti kokonaisvaltaista, kulttuurista taidekasvatuksesta: lapsi luovuuden lähteillä. Kirjassa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001 Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Finn Lectura.

Ruoppila I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. (toim.) 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Kirjoittajat ja PS-viestintä Oy.

Ruoppila, I. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Kirjassa Ruoppila I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. (toim.) 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Kirjoittajat ja PS-viestintä Oy.

Shier, H. 2001. Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. Viitattu 17.9.2017. http://www.ipkl.gu.se/digitalAssets/1429/1429848_shier2001.pdf

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Viitattu 26.8.2017. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Suomi Finland 100. 2017. Suomen suuri vuosi 2017. Viitattu 15.9.2017. <http://suomifinland100.fi/info/>

Unicef. 2017. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 17.9.2017. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Uusikylä, K. Lapsen luovuus elää vapaudessa. Kirjassa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001 Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Finn Lectura.

Vallo, H. & Häyrynen E. 2012. Tapahtuma on tilaisuus. Tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. 3. ja uudistettu painos. Tallinna: Tietosanoma Oy.

Vantaa. 2017a. Opetuslautakunta päätösluettelo 15.5.2017. Viitattu 10.8.2017. <http://paaatokset.vantaa.fi/>

Vantaa. 2017b. Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 10.8.2017. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/132358_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma_2017.pdf

Vantaa. 2017c. Valtakunnallinen Suomi 100. Viitattu 5.7.2017. http://www.vantaa.fi/vapaa-aika/tapahtumat/suomi_100_vantaalla/valtakunnallinen_suomi_100

Vantaa. 2017d. Tehdään yhdessä. Viitattu 5.7.2017. http://www.vantaa.fi/vapaa-aika/tapahtumat/suomi_100_vantaalla/tehdään_yhdessä

Vantaa. 2017e. Suomi 100 varhaiskasvatuksessa. Viitattu 5.7.2017. http://www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/varhaiskasvatus/palvelujen_kehittaminen/hankkeet/suomi_100_varhaiskasvatuksessa

Venninen, T., Leinonen, J. & Ojala, M. 2010. Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa, tutkimusraportti. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. http://www.socca.fi/files/627/Yhteinen_kokeminen_jaetuksi_iloksi_lapsen_osallisuus_paa-kaupunkiseudun_paivakodeissa_2010.pdf

Venninen, T., Leinonen, J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä - mitä se lopulta tarkoittaa?” Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Työpapereita 2011:2

http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakau-punkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf

Vilka, H. & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Kuviot

Kuvio 1 Harry Shierin (2001) osallisuuden polku -mallin mukaan tehty havainnollistaminen	16
Kuvio 2 Päiväkodin tapahtuman strategiset kysymykset onnistuneen tapahtuman kolmiomallissa.	26
Kuvio 3 Päiväkodin tapahtuman operatiiviset kysymykset onnistuneen tapahtuman kolmiomallissa.	27
Kuvio 4 Tapahtumapäivän ohjelma luonnosteltuna miellekarttaan.....	28
Kuvio 5 Suomen luontoon liittyvää taidenäyttelyn antia	30
Kuvio 6 Suomen presidenttigalleria ja Sauli Niinistön piirretyt muotokuvat sekä Kalevala-korut taidenäyttelystä.	31
Kuvio 7 Sibeliuksen Finlandian tahdissa tehdyt musiikki-integraatiotyöt taidenäyttelyssä esillä.	32
Kuvio 8 Taidenäyttelyn antia	34
Kuvio 9 Suomimuseon tunnelmia.	34
Kuvio 10 Ote kyselylomakkeesta, myönteinen asteikkokysymys lapsille.	36
Kuvio 11 Ote kyselylomakkeesta, myönteinen asteikkokysymys perheenjäsenille ja vanhemmille.	36
Kuvio 12 Kyselyn avoimet kysymykset vanhemmille ja perheenjäsenille.	37
Kuvio 13 Lapsen vastaus kysymykseen, mikä oli kivointa tapahtumassa.	40
Kuvio 14 Lasten vastausten jakautuminen neljään luokkaan	41
Kuvio 15 Angry Birds -piirustuksia kyselylomakkeista.	41
Kuvio 16 Lasten palautteita piirustuksien muodossa.	42
Kuvio 17 Angry Birds -hahmot piileskelivät pihalla.	43
Kuvio 18 Perheenjäsenten ja vanhempien pitäminen tapahtumasta.	44
Kuvio 19 Perheenjäsenten ja vanhempien kehittämisehdotusten jakautuminen eri luokkiin.	45
Kuvio 20 Posteriin tehty palautteista koottu tekstipilvi.	47
Kuvio 21 Shierin (2001) osallisuuden polku -mallin 4. taso.....	48

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake lapsille ja vanhemmille.....	62
Liite 2 Tapahtuman mainosjuliste	63
Liite 3 Tapahtuman ohjelma	64
Liite 4: Posterit.....	65

Liite 1 Kyselylomake lapsille ja vanhemmille

Tämän päivän tapahtumaan liittyvä kysely vanhemmille ja lapsille
Survey about the event of today for parents and children

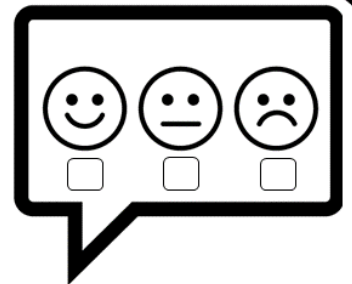
Kysely on osa Tiina Vesan opinnäytetyötä.
Vastatkaa toisen puolen kysymyksiin yhdessä
lastenne kanssa ja tälle puolelle itse.

The survey is part of Tiina Vesas' thesis.
Please use this side of the paper to answer
the questions individually and and the
other side with your children.

**Kysymykset
huoltajille ja
perheenjäsenille**

**Questions for
parents and
family members**

3. Oliko teillä kivaa tapahtumassa? LAITA [X]
3. Did you enjoy the event? CROSS OUT [X]



4. Mistä piditte tapahtumassa?
4. What were the best things in the event?

5. Miten kehittäisitte tapahtumaa jatkossa?
5. How would do further develop the event?

Kiitos vastauksistanne ja osallistumisesta tapahtumaan! Ystävällisin terveisin, Tiina Vesa
Thank you for participating and answering the survey! Best Regards, Tiina Vesa

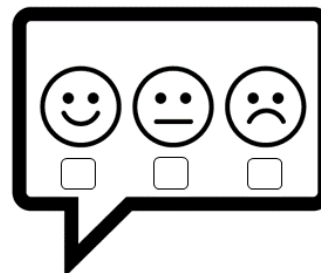
Liite 1 Kyselylomake lapsille ja vanhemmille

**Kysymykset
Lapsille**

**Questions
for children**

1. Oliko sinulla kivaa tapahtumassa? LAITA [X]

1. Did you enjoy the event? CROSS OUT [X]



2. Mikä oli kivointa tapahtumassa? KIRJOITA TAI PIIRRÄ

2. What were the best things in the event? WRITE OR DRAW

Liite 2 Tapahtuman mainosjuliste



SUOMI 100 – KEVÄTKARKELOT 31.5.2017

Tervetuloa viettämään päiväkodin yhteisiä Suomi 100 -kevätkarkeloita keskiviikkona 31.5. klo 14-17.

Luvassa mm. lasten taidenäyttely, työpajoja, audiohuone, vanhojen lelujen leikkihuone ja Suomi-museo. Vietetään mukava iltapäivä yhdessä lasten ja perheiden kanssa!



Liite 3 Tapahtuman ohjelma



SUOMI 100 – KEVÄTKARKELOT OHJELMA

Kevätkarkeloita vietetään keskiviikkona
31.5. klo 14-17 välisen ajan ylätalossa ja
ylätalon pihassa.

Suomi
Finland
100

OHJELMA SALISSA:

Klo 15 yhteislaulua

Klo 16 Eskareiden todistusten jako ja
esitys (sään salliessa ulkona)

PIENTEN PÄÄSSÄ:

Suomi-museo, työpaja, Suomi Cafe

ISOJEN PÄÄSSÄ:

Audiohuone, leffateatteri, leikkihuone

PIHALLA:

Lavatanssit, "Angry Birds"-puisto

Koko talo on lasten taidenäyttelyä



Liite 4: Posterit

”Änkripööds oli kiivaaa!!!”

- Vantaalaisen päiväkodin lasten ja vanhempien osallisuutta vahvistava tapahtuma Suomi 100 -juhlavuoden kunniaksi

TIINA VESA



LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Yhdessä enemmän
Together we are stronger



Vantaalaisessa päiväkodissa järjestettiin toiminnallinen lapsien ja vanhempien osallisuutta vahvistava tapahtuma päiväkotivuoden päättymisen kunniaksi 31.5.2017. Tapahtuma oli osa Vantaan kaupungin Sivistystoimen Varhaiskasvatuspalveluiden Suomi 100 -juhlavuoden teemaohjelmaa. Tapahtuma ja siihen liittyvä kyselytutkimus liittyivät sosionomin opinnäytetyöhön.

OSALLISUUTTA VAHVISTAMASSA

Suomi 100 -juhlavuoden kunniaksi pidetyn tapahtuman suunnittelun pääroolissa olivat lapset. Lapset suunnittelivat ohjelman yhdessä kasvattajien kanssa ja tapahtumassa päästiin nauttimaan lasten tekemästä taiteesta, leipomuksista ja ennen kaikkea yhteisestä ohjelmasta vanhempien ja perheenjäsenten kanssa. Suomi 100 -juhlavuoden teemat YHDESSÄ ja LÄHIHISTORIA näkyivät kaikessa ohjelmassa.

TAPAHTUMASSA KOETTUA

Ohjelma toteutettiin lapsien aloitteiden mukaisesti. Päiväkodin piha muutettiin Angry Birds -puistoksi ja paviljonki toimi tanssilavana. Päiväkodin jokainen nurkka hyödynnettiin; lasten tekemät animaatiot ja haastattelut pyörivät ryhmätilassa, toisessa ryhmätilassa oli tilaa vapaalle leikille. Juhlasalissa vietettiin yhteislauluhetki ja esikoululaisten päätösjuhla. Kaksi ryhmätilaa muutettiin Suomimuseoksi ja Suomi Cafeksi. Suomimuseossa esiteltiin vanhoja tavaroita ja leluja sekä sen työpajassa rakennettiin käpylehmiä. Suomi Cafessa tarjoiittiin mehua, kahvia ja lasten leipomia kaurakeksejä. Taidenäyttely levittäytyi koko taloon.



ONNISTUNEEN TAPAHTUMAN AISTII

Tapahtuman onnistumista arvioitiin lapsille ja perheenjäsenille suunnatulla kyselyllä, jossa oli avoimia kysymyksiä ja hymiöasteikko. Vastauksissa oltiin innoissaan tapahtumasta ja lapset olivat vastanneet kyselyyn vanhempien avulla tai piirtäen itse. Pääosissa tapahtumassa olivat lapset ja yhdessä suunniteltu ohjelma.